

Univerzita Karlova v Praze

1. lékařská fakulta

Studijní program: Ošetřovatelství

Studijní obor: Všeobecná sestra

Miluše Černá

Vývoj vzdělávání perioperačních sester od historie po současnost
The development of perioperative nursing education from past to present

Bakalářská práce

Vedoucí závěrečné práce: PHDr. Alena Mellanová. CSc.

Praha, 2013

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze dne

Miluše Černá

Identifikační záznam:

ČERNÁ, Miluše. Vývoj vzdělávání perioperačních sester z historie po současnost.

The development of perioperative nursing education from past to present.

Praha, 2013. Počet stran 80, počet příloh 6, Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta, Ústav teorie a praxe v ošetřovatelství. Vedoucí práce PHDr. Mellanová, Alena.CSc.

Abstrakt

Cílem mojí bakalářské práce je zmapovat vývoj vzdělávání instrumentářek/perioperačních sester v České republice. Zaměřila jsem se hlavně na vývoj vzdělávání od počátků oficiálního ustanovení specializačního vzdělávání v naší republice po současnost. Dále ve své práci zmiňuji vyhlášky zákonů týkající se a ustanovující podmínky ke specializačnímu vzdělávání instrumentářek. Součástí práce je i zmapování a porovnání vydané obecné literatury pro operační sestry. V teoretické části procházím průběhem vzdělávání od padesátých let po současnost, zabývám se jednotlivými knihami a uvádím změny, které během vývoje nastaly.

V praktické části své práce používám kvalitativní formu výzkumu. Zaměřuji se na strukturované rozhovory vedené pomocí předem vypracovaných otázek v dotazníku. Pomocí nich zjišťuji individuality studia v různých vzdělávacích centrech a mapuji klady a zápory během a po studiu u jednotlivých dotazovaných absolventů specializačního studia.

Klíčová slova

Instrumentářka/perioperační sestra, studium, vzdělávání

Abstrakt

The aim of my thesis is to map the development of education suture nurses / perioperative nurses in the Czech Republic. I focused mainly on the development of formal education from the early provision of specialist training in the Czech Republic to the present. Further I mention the decrees and laws relating to the conditions for instituting specializing suture nurses education. The work also includes mapping and comparison of published literature for general surgical nurses. In the theoretical part of the training course walk from the fifties to the present, deal with the various books and mention the changes that occur during development.

In the practical part of my thesis I use a form of qualitative research. I focus on structured interviews conducted with a pre-prepared questions in the questionnaire. Using them I find individuality studies in various educational centers and a map of the pros and cons during and after studying the individual interviewed graduates specialized study.

Keywords

Nurse / perioperative nurse, study, education

Poděkování:

Chtěla bych touto cestou poděkovat především PhDr. Aleně Mellanové, CSc. za její odborné vedení, rady, pomoc a trpělivost při zpracovávání této bakalářské práce.

Dále bych ráda poděkovala paní Alici Jenčové za poskytnuté informace a materiály týkající se specializačního studia instrumentárek. A zároveň patří mé poděkování i všem instrumentářkám, které absolvovaly specializační studium a byly ochotné mluvit o svých vlastních zkušenostech a postřezích ze studia.

Děkuji především svému příteli a svým dětem za jejich pochopení a trpělivost při tvorbě této práce i po dobu studia.

Obsah

Úvod	9
1 Historie před oficiálním vzděláváním	11
1.1 Počátky ošetrovatelství	11
1.2 První ošetrovatelské školy	12
2 Náplň specializačního vzdělávání	14
3 Počátky specializačního vzdělávání	16
3.1 Vyhláška č.40/1953	16
3.1.1 Vzdělávání v letech 1950 – 1960	16
3.1.2 První vydaná literatura	18
3.2 Vyhláška č. 44/1966	19
3.2.1 Vzdělávání v 60. letech	19
3.2.2 Literatura ke studiu	20
3.2.3 Dovětek ke vzdělávání	21
3.3 Vyhláška č.72/1971	22
3.3.1 Vzdělávání v 70. letech	22
3.4 Vyhláška č. 77/1981	25

3.4.1	Vzdělávání mezi roky 1980 – 1988	25
3.4.2	Studijní materiály	27
4	Přelomové roky 1989 – 1991	29
5	Studium po roce 1991	31
5.1	1991 – 1996	31
5.2	1996 -2001.....	33
5.3	Studium od roku 2001	33
5.4	Literatura po roce 1990	35
6	Změny v systému vzdělávání	37
7	Zákon č. 96/2004 Sb.....	39
8	Vzdělávání instrumentárek modulovým systémem	45
9	Zákon č. 31/2010 Sb.	52
10	Kvalitativní část práce	54
10.1	Cíle šetření	54
10.2	Organizace šetření	54
11	Rozhovory podle dotazníků, řazené chronologicky	55
12	Vyhodnocení dotazníků	56

Diskuze	57
Závěr	59
Seznam použité literatury	61
Vysvětlivky	64
Použité zkratky	65
Přílohy	66

Úvod

Motto:

„Instrumentování se lze naučit, je k tomu třeba dobrých znalostí, zkušeností i zručnosti. Ale dobrou instrumentářkou se může stát jen sestra, která má ve své anonymitě ušlechtilý zájem o osud nemocného a prožívá a naplňuje smysl svého povolání nejen dovedností a kulturou ducha, ale i kulturou svého srdce“.

Prof. MUDr. Bohuslav Niederle, DrSc .

Vzdělávání perioperačních sester je vzděláváním celoživotním. Každá sestra má v podstatě za povinnost se vzdělávat v závislosti na tom, jak se vyvíjí medicína a s tím zároveň spjaté zdokonalování operačních metod, postupů operací, používaných zdravotnických materiálů, přístrojového vybavení operačních sálů, měnících se standardů a s tím spjatých zákonů. Nejvíce je tento rozvoj vidět převážně v posledních letech rozvojem miniinvazivní chirurgie. Také další obory se poměrně rychle vyvíjí a stále více zdokonalují. Příkladem je například traumatologie, ortopedie a robotická miniinvazivní chirurgie. Stejně tak se s těmito operačními obory specializovaly a vzdělávaly i instrumentářky/perioperační sestry.

Instrumentářky, jak jsou tyto sestry od počátku nazývány, se postupem času musely vyvíjet, zdokonalovat a vzdělávat současně s vývojem operačních oborů a jejich postupnou, stále se zužující specializací. V současné době má každý operační obor svoje sestry instrumentářky specializované na operační výkony, které provádí daný operační obor. Tato specializace je nejvíce rozdělená hlavně ve fakultních a velkých nemocnicích, protože malé nemocnice mívají zpravidla pouze chirurgický operační sál, který pod sebe sdružuje nejen všeobecnou chirurgii, ale zároveň například i traumatologii nebo gynekologii. Proto bylo posledních několik let vzdělávání instrumentářek prováděno pomocí tzv. modulů, kdy si perioperační sestry mohly zvolit, jaký modul příslušného operačního oboru budou studovat. Nejnověji se vzdělávání navrácí k původnímu komplexnímu modelu specializačního vzdělávání instrumentářek, které zde fungovalo od padesátých let dvacátého století. V roce 1960 bylo založeno Středisko pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně a Bratislavě, které se zaměřilo na specializační vzdělávání a převzalo tak i vzdělávání instrumentářek. Ostatní specializace sester vznikaly až po roce 1971 (Vyhláška MZ ČSR č. 72/71). Vliv na

tento komplexní model má stále větší rozšiřování samostatných oddělení Centrálních operačních sálů, které je současným boomem. Na takovýchto odděleních má přesto každý obor vyhraněné sály a k nim i sestry, které se zaměřují na operační výkony jednotlivých oborů a pomocí přednášek a certifikovaných kurzů se v těchto oborech zdokonalují. Díky navrácení komplexního modulu dokáží pak tyto sestry nahradit nedostatek sester i v jiných operačních oborech.

Důvodem pro zpracování tohoto tématu bylo to, že pracuji již 22 let jako instrumentářka s absolvovaným specializačním studiem. Chtěla bych ukázat, že toto studium je poměrně náročné a přesto nedává právo těmto sestrám nosit titul specialistek pro svůj obor. Zaměřila jsem se na zmapování vývoje tohoto vzdělávání a na jeho specifické změny způsobené politickým vývojem v naší republice, který jej ovlivňoval.

1 Historie před oficiálním vzděláváním

1.1 Počátky ošetrovatelství

Medicína se vyvíjí od počátků lidstva a zároveň s ní i ošetrovatelství. V dřívějších dobách bylo ošetrování nemocných poskytováno církevními řády, které se na ošetrování převážně starých a těžce nemocných zaměřovaly.

V tehdejších dobách nebyla žádná specializace v jednotlivých oborech medicíny a mniši nebo jeptišky byli pro lékaře pomocníky ve všech činnostech spojených s léčbou nemocného.

Postupem času se i v církevních řádech objevovalo něco, čemu můžeme říkat vzdělávání. To probíhalo prozatím jen v neoficiálním předávání zkušeností od starších mladším, a tím, že si museli projít několika stadii od eléva/ky po zkušeného ošetrovatele/ku. Také chirurgie se začala pomalu odvíjet jako samostatné odvětví medicíny a úlohu ranhojičů postupně přebírali vzdělaní lékaři, kteří kladli větší nároky na péči o zraněné. S chirurgickým odvětvím medicíny jsou spojené i operace. Operační metody se jako většina vědeckých odvětví rozmáhala během válečných konfliktů a s tím spojených náročnějších operačních výkonů.

Pokud se toto dělo ve špitálech řádů a lazaretech, byl/a přítomen/na nejzkušenější ošetrovatel/ka. Postupně se ošetrování stalo převážně doménou žen. Od 50. let 19. století se začaly při lékařských fakultách zakládat všeobecné nemocnice a zároveň s nimi se začaly objevovat první civilní ošetrovatelky.

1.2 První ošetrovatelské školy

První ošetrovatelská škola v Praze byla založena roku 1874 v rámci Rakousko-Uherska. Trvala jen krátce, a až roku 1916 se otevřela v Praze státní dvouletá ošetrovatelská škola. Jak se mi podařilo zjistit, tak i první česká ředitelka ošetrovatelské školy v Praze Sylva Macharová pracovala jako instrumentárka na chirurgické klinice prof. O. Kukuly. (Staňková, 2000; Plevová, 2008)

Přestože jsou již v této době diplomované sestry ošetrovatelky, které vystudovaly ošetrovateľské školy, vzdelávaní instrumentárek na oficiální úrovni ještě není. Na operačním sále chirurgům pomáhají jen nejzkušenější a nejschopnější sestry, které znalosti přebraly od svých starších kolegyň. Vybrané sestry tedy na sál pouze docházely podle potřeby operace. Jakékoliv vzdelávaní instrumentárek se v této době děje pouze předáváním zkušeností od starších kolegyň, pracujících kromě oddělení i na operačním sále, a vlastním získáváním zkušeností během služeb na operačním sále, což je nejúčinnější prostředek ve vzdelávaní instrumentárek, a dobrá příprava pro specializační studium, které oficiálně začalo v padesátých letech dvacátého století. Specializační studium pro instrumentářky bylo prvním specializačním studiem v naší republice. Ostatní specializační studia se datují až od 70. let 20. století. (Duda,2000)

2 Náplň specializačního vzdělávání

Náplň specializačního studia instrumentářek byla a je znalost nejen instrumentování během operace, ale i další znalosti a dovednosti spojené s poskytováním péče o pacienta podstupujícího operační výkon.

Výchova a vzdělávání sester byla zpočátku především ve zručnosti a technické dovednosti. Mezi znalosti operačních sester se řadilo i vzdělání v oblastech psychologie a sociologie.

V současné době studium organizuje Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví v Brně. Tento institut vznikl v roce 1960, měl sídlo v Brně a Bratislavě. Jeho náplň je pomaturitní specializační vzdělávání sester nejen operačních sálů, ale i specializační vzdělávání v ostatních oborech. Děje se tak externí nebo dálkovou formou při zaměstnání, kdy sestra pracuje na operačním sále jakéhokoliv operačního oboru. Za cíl studia se považuje znalost v oblastech:

- organizace provozu operačních sálů
- hygiena a epidemiologie zaměřená na prevenci nozokomiálních nákaz
- instrumentování a postupy operačních výkonů
- zásady ochrany a bezpečnosti práce
- etika a psychologie v péči o pacienty
- základy anesteziologie a resuscitace
- přístrojové vybavení operačních sálů a manipulace s operačními stoly a přístroji
- asepsy a antisepsy (Duda, 2000)

Požadavky na vzdělání instrumentářek se vyvíjí zároveň s novými poznatky a zdokonalováním operačních metod a postupů. Vliv na vzdělávání instrumentářek v naší republice má bezesporu i členství České republiky v EORNA (European Operation Room Nurses Association – EORNA). Tato skupina vznikla v roce 1980 ve Velké Británii a v roce 1992 byla tato asociace ustanovena v Kodani. EORNA připravuje základní učební osnovy pro sestry operačních sálů pro celou Evropu a Česká republika se na této přípravě podílí. Osnovy by měly být flexibilní tak, aby si je každá země přizpůsobila svému zdravotnictví, měly by však obsahovat společné základní osnovy. EORNA používá pro instrumentářku termín „perioperační

(kolemoperační) sestra“, odtud tedy současný název sester operačních sálů, který znamená současně s tradiční prací instrumentářky i komunikaci a péči o pacienta v před a pooperačním období. Tímto se naplňuje záměr pro sestry operačních sálů, tak, aby mohly pracovat v kterékoliv zemi a byla jim uznána specializace (Duda,2000).

3 Počátky specializačního vzdělávání

3.1 Vyhláška č.40/1953

Vyhláška z roku 1953 je první vydanou vyhláškou ke specializačnímu studiu. Uvádím ji zde v původním vydání.

(1) Střední zdravotnický pracovník může získat specialisaci v určitém odborném úseku (instrumentářky na operačním sále, zdravotní sestry na závodě, zdravotního laboranta na transfusní stanici) tím, že absolvuje specializační kurs nebo že se podrobí výcviku na školicím místě.

(2) Specializační kursy se pořádají ve zdravotnických zařízeních, která určí ministerstvo zdravotnictví. Specializační výcvik jednotlivců se provádí na školicích místech, které zřizuje ministerstvo zdravotnictví v příslušných zdravotnických zařízeních; během tohoto převážně praktického výcviku získá střední zdravotnický pracovník pod vedením zkušeného odborníka specialisaci na určitém odborném úseku.

(3) Specializační kursy a specializační výcvik končí kvalifikační teoretickou a praktickou zkouškou před zkušební komisí (§ 13 odst. 3). Po úspěšném složení zkoušky vydá krajský národní výbor střednímu zdravotnickému pracovníku osvědčení o tom, že je specialistou na příslušném úseku. (Úřední list, 1953)

3.1.1 Vzdělávání v letech 1950 – 1960

V období let 1950 – 1960 se specializační vzdělávání řídilo vyhláškou č.40/1953- §8 – získání specializace. V této době bylo běžné, že se instrumentářky vzdělávaly na vlastním pracovišti a až do roku 1954 se učily jen z předávaných zkušeností. V roce 1954 byla poprvé vydaná kniha *Práce sestry na operačním sále* od doc. Bohuslava Niederleho.

Instrumentářky, které v těchto letech absolvovaly specializační vzdělávání ve svém oboru, skládaly, jak se mi podařilo dotazováním zjistit, pouze závěrečnou zkoušku z teorie operačních postupů, provozu operačních sálů a praktickou část zkoušky z instrumentování, která se zřejmě nekonala vždy, jelikož sestra mohla být kdykoliv vyzkoušena svým odborným dohledem, kterým býval zpravidla primář chirurgického oddělení, kdykoliv během výkonu svého povolání. Tyto závěrečné zkoušky se konaly před komisí složenou z pracovníků nemocnice, ve které instrumentářky pracovaly. Těmito pracovníky byli: vrchní sestra chirurgického oddělení, pod kterou spadal operační sál, dále primář tohoto oddělení a hlavní sestra nemocnice.

Výběr sester absolvujících specializační vzdělávání závisel na rozhodnutí staniční a vrchní sestry oddělení a byly vybírány sestry, které se v oboru operačních sester osvědčily. Dotazováním se ukázalo, že sestry operačních sálů zajišťovaly také asistenci lékaři, který podával anestezii, proto byly součástí studia i základy anestezie. Ty obsahuje i studium v současnosti, přestože se anestezie stala samostatným, velmi specifickým odvětvím medicíny, a má vlastní specializační studium. Přesto má stále sestra – instrumentářka za povinnost pomoci anesteziologovi v určitých situacích, které mohou na operačním sále nastat.

Bohužel z tohoto období je málo informací především proto, že instrumentářky vzdělávající se v 50. – 60. letech 20. století jsou v dnešní době již k nenalezení a informace o nich a jejich vzdělávání nepřístupné. Proto nejsou zahrnuty do praktické části mé práce. Přesto se ke mně dostala informace o dalším systému vzdělávání, a to v podobě dvouměsíční intenzivní stáže v Praze, která byla zakončena zkouškou a vydáno osvědčení o specializaci operační sestry. Ovšem tato informace není podložena a byla mi sdělena ústně jako informace od druhé osoby, která byla v pracovním styku s instrumentářkou studující v 50. letech 20. století.

3.1.2 První vydaná literatura

Do roku 1954 nebyla v naší republice vydaná žádná celistvá publikace pro instrumentářky, ze které by mohly čerpat všeobecné vědomosti o své práci, a z které by se mohly na tuto práci dobře připravovat. V roce 1954 poprvé vyšla kniha doc. Bohuslava Niederleho (později profesora) „Práce sestry na operačním sále“.

Tato kniha byla pro sestry na dlouhou dobu jedinou publikací zabývající se jejich oborem. (Duda,2000) Byla vydána opakovaně a vždy rozšířena o nové poznatky týkající se rozvoje chirurgie. Jak jsem zmínila, první vydání vyšlo v roce 1954, další vycházely v letech 1956, 1964 a 1984. Kniha byla souborem zkušeností samotného autora, ale i kolektivu spolupracovníků z řad jiných operačních oborů nejen lékařů, ale i sester.

První vydání obsahovalo rozdělení a funkce pracoviště a pracovního prostředí, jeho hygienické a aseptické udržování. Popis přístrojového vybavení od sterilizačních přístrojů, přes přístroje destilační, přístroje k osvětlení operačního pole, kautery, operační stoly a další přístroje potřebné k operaci. Operační nástroje, potřeby a pomůcky k operacím (šicí a obvazový materiál, operační prádlo a oblečení, mycí a dezinfekční prostředky, léky používané na operačním sále a prostředky k čištění skvrn), personální obsazení operačních sálů, provoz a organizace, instrumentování, organizace pomocných prací a dohled na asepsi, obecná instrumentační taktika a technika, speciální instrumentační taktika a základy asistování.(Niederle,1955)

Do dnešní doby se literatura věnovaná práci sester operačních sálů shoduje v základech svým složením jednotlivých kapitol obsahu jako toto první vydání.

Velmi brzy vyšla kniha podruhé a to již v roce 1956, kdy byla nově doplněna a upravena s ohledem na rozvoj chirurgie a hlavně pro potřebu vzdělávání sester v návaznosti na první kvalifikační zkoušky instrumentářek po vydání první knihy, kdy autor a jeho spolupracovníci rozšířili části o přístrojích, operačních pomůckách a úkolech sester. Rozšíření pomohly hlavně samotné operační sestry svými poznámkami a náměty z praxe.(Niederle,1956) Obsahově se kniha od prvního vydání neliší, jsou zde zakomponované nové poznatky pro práci sester v textech jednotlivých kapitol.

Vydání z roku 1964 je opět rozšířeno o nové poznatky v chirurgických oborech a o modernizaci samotných operačních sálů i jednotlivých přístrojů používaných během operace.

3.2 Vyhláška č. 44/1966

V roce 1966 vychází tato nová vyhláška, která upravuje délku studia.

Pomaturitní studium

(1) Pomaturitním studiem se získává odborná specializace v úsecích práce, které jsou uvedeny v příloze, popřípadě v dalších úsecích, které stanoví ministerstvo zdravotnictví podle potřeb rozvoje zdravotnických služeb.

(2) Výběr účastníků pomaturitního studia provádějí ředitelé ústavů národního zdraví a ředitelé ústředně řízených zařízení; určí zároveň pracovníka, který odpovídá za soustavné vedení účastníků tohoto studia.

(3) Pomaturitní studium trvá zpravidla tři roky a ukončuje se závěrečnou zkouškou před komisí, kterou zřizuje Ústav v dohodě s ministerstvem zdravotnictví. O závěrečné zkoušce se vydává osvědčení. Zkoušku lze opakovat nejdříve za půl roku a nejvýše dvakrát.

(4) Obsahovou náplň, zásady organizace a způsob provádění pomaturitního studia stanoví ministerstvo zdravotnictví.(<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>)

3.2.1 Vzdělávání v 60. letech

Až do roku 1966 se specializační vzdělávání instrumentářek řídilo zákonem z roku 1953. Studium probíhalo stejným způsobem jako v letech 1950 – 1960 s tím, že sestry byly na operační sál přijímány poté, co nejprve získaly praxi na chirurgickém oddělení a teprve poté, co projevily dostatečné schopnosti učit se a zvládat stále složitější práci mohly nastoupit na operační sál. K specializačnímu vzdělávání byly vyzvány primářem oddělení na doporučení vrchní sestry. Studium probíhalo tedy tak, jak jsem již uvedla v části vzdělávání mezi roky 1950 – 1960.

Roku 1960 bylo založeno Středisko pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně. V roce 1966 vyšel nový zákon o specializačním vzdělávání, který se měnil v úpravě délky studia a to na tři roky a zároveň stanovil, že závěrečná zkouška se může opakovat pouze dvakrát s půlroční pauzou, což v předešlém zákoně z roku 1953 stanoveno nebylo.

Vzdělávání probíhalo stále jako v předchozím období, jen od roku 1966 se řídilo novým zákonem a jeho podmínkami pro specializační studium. Jediným vzdělávacím střediskem bylo Středisko pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně, ale sestry mohly studovat individuální formou a nemusely tedy vždy dojíždět do Brna. Pokud zvolily individuální formu studia, byly pod odborným dohledem primáře oddělení a ve Středisku pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků skládaly jen závěrečné zkoušky podle otázek vybraných ze všech tématických okruhů studia. Tématické okruhy obdržely na počátku studia po přijetí přímo ze Střediska pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků.

3.2.2 Literatura ke studiu

Po svém prvním vydání v roce 1955 a první úpravě roku 1956 byla znovu upravena a vydána již potřetí v roce 1964 kniha prof. Bohuslava Niederleho „Práce sestry na operačním sále“, která, stále jako jediný ucelený studijní materiál, sloužila sestrám ke studiu spolu s předávanými zkušenostmi zkušenějších instrumentárek. Zatímco předchozí vydání knihy bylo upraveno a doplněno jen v menším měřítku a to jako návaznost na podněty čtenářů, rozvoj chirurgie, rozšířeno o přístrojové vybavení, operační pomůcky a hlavně úkoly sestry, toto nové vydání bylo již více doplněno a přepracováno.

Kniha z roku 1964 se svým obsahem zaměřila především na nástroje a přístroje vyrobené v České republice a opírala se o české normy v názvosloví nástrojů a ostatních potřeb. Je zde poprvé uvedeno jednotné značení chirurgického šicího materiálu a jehel a použity přesné české názvy pro chirurgické nástroje. V obrazové části knihy jsou nástroje a přístroje naší české výroby. Dále kniha uvádí velký počet nových přístrojů ke sterilizaci, anestezii a resuscitaci spolu s návodem jak s nimi zacházet, pracovat a pečovat o jejich údržbu, představuje

prostředky a pomůcky, které se dříve připravovaly přímo na operačním oddělení, a které jsou dodávány ve vhodné úpravě již hotové. Samozřejmě jsou zde uvedeny nové operační postupy a výkony jako například operace cév, srdce, ortopedické operace a operace v ORL. Je zde také zmíněno nebezpečí pro sálové zaměstnance i pacienty v podobě narkotizačních plynů a statické elektřiny s tím, že jsou nedostatky v tehdejších předpisech operačních sálů. Dalo by se tedy říci, že kniha slouží zároveň jako bezpečnostní předpis.

3.2.3 Dovětek ke vzdělávání

K sestráům pracujícím na operačním sále mezi roky 1950 – 1970 musím ještě dodat, že k náplni jejich práce patřila i asistence lékaři při podávání anestezie. Sestra, která byla určena pro tzv. „obíhání“, zároveň podávala spolu s lékařem anestezii, proto se i knihy z let 1954, 1956 a 1964 prof. Niederleho zabývaly poměrně podrobně anestezií a znalosti z anestezie byly součástí tehdejšího vzdělávání a zkoušek. Nejinak je tomu i v dnešní době, ale ve vzdělávání se již instrumentárky zabývají pouze základy anestezie a resuscitace, protože tento obor se stejně jako ostatní odvětví medicíny rychle rozvíjí a zdokonaluje a má vlastní specializační studium a sestry, které se zabývají pouze anestezií. Přesto je pro současný provoz operačních sálů stále nutností, aby i instrumentárka měla alespoň základní vědomosti z anestezie a anesteziologická sestra z provozu operačního sálu, kdyby došlo k potřebě zastoupení v rámci mezioborové spolupráce. Tato situace nejčastěji nastává hlavně v případech polytraumat nebo při KPR operovaného pacienta.

3.3 Vyhláška č.72/1971

Touto vyhláškou se upravují podmínky pro přijetí do specializačního studia.

(1) Do pomaturitního specializačního studia mohou být zařazeni střední zdravotničtí pracovníci, kteří získali způsobilost k výkonu povolání v příslušném oboru a mají tříletou praxi, popřípadě mohou pracovat v jiném oboru nebo úseku práce, než pro který získali tuto způsobilost (§ 12 odst. 2 a 3), a mají tříletou praxi v úseku práce, v němž hodlají získat specializaci.

(2) Střední zdravotnické pracovníky zařazují do pomaturitního specializačního studia krajské národní výbory, střední zdravotnické pracovníky v ústředně řízených zdravotnických organizacích ministerstvo zdravotnictví a střední zdravotnické pracovníky pracující mimo státní zdravotní správu příslušné ústřední, popřípadě orgány jimi pověřené. (<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>)

3.3.1 Vzdělávání v 70. letech

V 70. letech 20. století probíhalo studium pod vedením Střediska pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně. Fungovalo jednak formou týdenních kurzů, a jednak formou individuálního studia. Individuální studium bylo praktikováno převážně sestrami, pracujícími v nemocnicích vzdálenějších od Brna. Instrumentárky studující individuální formou studia měly jako odborný dohled primáře svého oddělení a studovaly podle tematických okruhů určených Střediskem pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně. Z těchto okruhů se skládaly i závěrečné zkoušky a sestry vlastně neznaly znění otázek k závěrečným zkouškám. Ty se dozvěděly až při závěrečné zkoušce na kterou se dostavily do Střediska pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků. Studium trvá tři roky a je zakončeno závěrečnou zkouškou ve Středisku pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků, probíhá podle předem daných tematických okruhů zadaných Střediskem pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků a sestry mají během studia

odborný dohled. Ten je může kdykoliv přezkoušet z kterékoliv části všeobecné nebo odborné.

Počátkem 70. let se studium se skládá z všeobecné části provozu operačních sálů, dezinfekce a sterilizace, hygieny, operačních postupů, základů anestezie, ale také z části zaměřené na politiku a z cizího jazyka volitelného mezi německým a ruským jazykem. Odborné stáže se konaly v krajských a fakultních nemocnicích, které sloužily jako doškolovací střediska pro danou spádovou oblast.

Zhruba od roku 1973 se ustanovila výuková střediska i v některých jiných krajských městech naší republiky. Střediska patřila pod hlavní středisko vzdělávání v Brně. To vydávalo metodické pokyny k učebním plánům, tématické okruhy vzdělávání, a zároveň vypisovalo otázky ke zkouškám. Závěrečných zkoušek se vždy účastnil jmenovaný pracovník Střediska pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků jako hlavní zkoušející komise. Středisko pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků jmenovalo školitele z řad výukových doškolovacích středisek, tito museli projít inovačním kurzem pro školitele pomaturitního specializačního studia.

Z výukových středisek bych jmenovala například doškolovací středisko v Ústí nad Labem, to přebralo vzdělávání pro velkou spádovou oblast právě v roce 1973 a fungovalo až zhruba do roku 2007.

V druhé polovině 70. let probíhá výuka nejen v Brně, ale už i v dalších výukových střediscích. V této době začínají být patrné menší rozdíly v přednášených předmětech a také zkoušky z jednotlivých částí studia se liší v drobných detailech. Pro srovnání například uvádím blok přednášek, kdy ve Středisku pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků byly od sebe rozděleny přednášky z hygieny a bakteriologie, zatímco v některých výukových střediscích byla bakteriologie součástí přednášek z hygieny. Učební plán byl i tak splněný.

Zkoušky následující po jednotlivých odpřednášených blocích se konaly pod vedením výukových středisek. V této době běžná, a snad z dnešního hlediska, pro práci instrumentářky nepotřebná přednáška a zkouška z politiky probíhala pro studenty studující ve Středisku pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně na domovském pracovišti studující instrumentářky, plně pod vedením politického pracovníka nemocnice. Instrumentářky studující v 70. letech neabsolvovaly odborné stáže na jiných operačních sálech. K jejich závěrečné

zkoušce patřila zároveň praktická zkouška z instrumentování operace. Druh operace k závěrečné praktické zkoušce si losovaly ráno v den zkoušky z operačního programu, a tuto operaci posléze teoreticky obhajovaly před komisí.

Každá sestra, která měla studovat specializaci v instrumentování na operačním sále si podávala přihlášku ke studiu vyplněnou i s veškerou odbornou praxí absolvovanou po získání kvalifikace zdravotní sestry. Tu musel schválit ředitel nemocnice. Také absolvovala politicko – odborný pohovor podle vyhlášky MZ 72/71 Sb. § 45. Ale tento pohovor se týkal let 1972 – 1974. Při přijetí obdržela specializační index do kterého se zapisovala praxe před zařazením do studia

a praxe po zařazení do studia, školení v rámci pomaturitního studia, hodnocení průběhu studia a výsledek specializační zkoušky. Po ukončení specializačního studia jí bylo vydáno osvědčení o získané specializaci instrumentování na operačním sále. Délka studia byla tři semestry, cca 18 měsíců.

Absolvování prvního semestru obecné části pomaturitního specializačního studia (PSS) bylo ukončeno pohovorem bez klasifikace. Druhý semestr byl již zakončen klasifikovanou zkouškou z předmětů obecné části PSS – marxismus – leninismus; psychologie; řízení a ekonomika zdravotnictví; jazyk. Třetí semestr zakončila specializační zkouška na jejímž základě bylo vydáno osvědčení. Předměty závěrečné zkoušky byly – praktická část; práce sestry na operačním sále; operační výkony a instrumentování; organizace práce.

Ke studiu jim stále sloužila kniha vydaná doc. Bohuslavem Niederlem „Práce sestry na operačním sále“. Ta byla naposledy doplněna a upravena v roce 1964. Pokud existovaly jiné studijní materiály, byly předávány mezi sestrami v rámci jednotlivých nemocnic. Jednalo se zpravidla o soukromé zápisky z jednotlivých přednášek.

3.4 Vyhláška č. 77/1981

Podle vyhlášky vydané v roce 1981 studovaly instrumentářky až do roku 2004, kdy vyšel nový zákon o specializačním vzdělávání. Je to nejdelší období mezi jednotlivými zákonnými úpravami specializačního vzdělávání.

Zařazení do pomaturitního specializačního studia

(1) Pomaturitním specializačním studiem získávají střední zdravotničtí pracovníci specializace, popřípadě vyšší specializace v úsecích práce uvedených v příloze č. 4 této vyhlášky.

(2) Do pomaturitního specializačního studia mohou být zařazeni střední zdravotničtí pracovníci, kteří získali způsobilost k výkonu povolání v příslušném oboru, popřípadě mohou pracovat v jiném oboru nebo úseku práce za podmínek stanovených v § 10 odst. 2 a 3, mají tříletou praxi a pracují v úseku práce, v němž hodlají získat specializaci.

(3) Střední zdravotnické pracovníky zařazuje do pomaturitního specializačního studia ministerstvo zdravotnictví a střední zdravotnické pracovníky pracující mimo státní zdravotní správu příslušné ústřední orgány, popřípadě orgány jimi pověřené. Zařazení navrhuje organizace, k níž je střední zdravotnický pracovník v pracovním poměru. (<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>)

3.4.1 Vzdělávání mezi roky 1980 – 1988

Od roku 1981 se specializační vzdělávání řídí opět novou vyhláškou. Tato vyhláška platila velmi dlouhou dobu a to až do roku 2004, kdy byl vydán nový zákon o specializačním vzdělávání v souladu se směrnicemi EU. Zároveň se v roce 1986 Středisko pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků přejmenovalo na Institut pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků - IPVPZ.

Sestry absolvující specializační vzdělávání v těchto letech musely pracovat na plný úvazek na operačním sále a mít odpracované tři roky praxe na operačním

sále, jinak nebyly do studijního programu zařazeny. Délka studia byla 18 měsíců a skládala se ze čtyř studijních soustředění. První soustředění se konalo v KÚNZ a týkalo se politické části studia zakončené zkouškou a vedené kádrovým a personálním odborem oddělení výchovy a dalšího vzdělávání. Další tři soustředění pak probíhaly v IPVPZ v Brně. Předměty podle učebního plánu byly tyto: marxismus-leninismus; řízení a organizace zdravotnictví; psychologie; organizace a provoz operačních sálů; operační výkony a instrumentování v různých oborech a ideově výchovná a obecně odborná problematika. (Studijní průkaz IPVPZ Brno) Pokud sestry studovaly v některém z doškolovacích středisek mimo Brno, absolvovaly všechna soustředění a zkoušky v doškolovacím středisku. Během studia byly pro sestry povinné stáže na operačních sálech všech chirurgických oborů. Tyto stáže neměly přímo dané termíny a sestry si je domlouvaly individuálně podle dohody se svojí nadřízenou. Stáže byly celkem tři; dvě týdenní a jedna čtrnáctidenní. O tom, že se stáží skutečně zúčastnily, musely mít ve svém studijním průkazu potvrzení od vedoucího daného operačního oddělení, kde bylo uvedeno datum stáže, razítko oddělení a razítko s podpisem nebo jen podpis primáře.

Výhodou sester pro studium i stáže na jiných operačních oborech byla bezesporu centralizace operačních sálů. Sestry pracující na Centrálních operačních sálech měly širší rozhled ve více operačních oborech. Každá studující sestra měla podle vyhlášky Ministerstva financí č. 8/1967 Sb. a podle směrnice Ministerstva zdravotnictví vydané 11.11. 1968 ŠK – 615.3 – 1.11.1968 nárok na pracovní volno a pracovní úlevy během studia. Což zahrnovalo nejen týdenní výukové kurzy a stáže na jiných odděleních, ale i volno před zkouškami a v den zkoušky, kdy se délka volna před zkouškami lišila podle toho, zda sestra měla nebo neměla děti. Sestry mající děti měly nárok na delší studijní volno před zkouškami. Pokud byly vážné důvody k přerušení studia, mohlo být studium na základě žádosti přerušeno až na dva roky. Ke zrušení studia docházelo v případech nedostavení se na zkoušky nebo soustředění bez omluvy, pokud studentka neuspěla ani v opravných zkouškách nebo, což bylo pro tuto dobu typické negativum, při porušení zásad řádného chování či občanských povinností. Studium mohl zrušit i zaměstnavatel, pokud podal odůvodněný požadavek. (Studijní průkaz IPVPZ Brno) Myslím si, že se z dnešního pohledu mohlo jednat o

zasahování do práv jednotlivce, ale neslyšela jsem, ani dotazováním nezjistila, že by toto bylo někdy použito.

Každá sestra pak měla ve svém studijním průkazu zápis z praxe po nástupu na specializační studium, kde bylo uvedeno na jakém operačním sále pracuje, jestli projevuje zájem o práci a studium, zda je manuálně zručná a má smysl pro týmovou práci. Jednalo se spíše o kádrový posudek.

Změny ve specializačním studiu nastaly v roce 1989 po listopadové sametové revoluci, nebyly to však změny výrazné, ty přišly mnohem později.

3.4.2 Studijní materiály

V roce 1984 vyšla znovu kniha od prof. Bohuslava Niederleho, DrSc se stejným názvem jako předchozí tři knihy „Práce sestry na operačním sále“. Bylo to poslední vydání od prof. Niederleho, a přestože mělo stejný název jako předchozí tituly, je nově přepracované. Obsahem se sice shoduje s předchozími knihami, ale kapitoly jsou napsané znovu podle nejnovějších poznatků. Navíc je kniha doplněna o další kapitoly a naopak je z ní vyňatá část týkající se anestezie. Pro srovnání s knihou vydanou v roce 1964 jsou tu tyto změny: S vývojem přicházela i modernizace celého operačního traktu, takže se rozšířila hned úvodní kapitola „Pracoviště a pracovní prostředí“ o popis novinek ve stavebních úpravách operačních sálů, jako jsou například dnes již zcela běžné vstupní filtry, superseptické operační sály, klimatizace apod. Dále se změnila i kapitola o přístrojovém vybavení, kde se přidaly přístroje jako mikroskop, motorové vrtačky a pily, monitory a speciální přístroje pro některé obory. I ostatní všeobecné kapitoly jsou přepracovány podle nejnovějších poznatků. Největších změn v novém vydání knihy však doznala část věnovaná speciálním instrumentačním postupům v chirurgických oborech.

Tady je vidět největší pokrok ve vývoji medicíny. Zatímco kniha vydaná v roce 1964 se zabývá ukázkami operací v chirurgii, ortopedii, očním, ORL, gynekologii a porodnictví, kniha vydaná v roce 1984 tyto obory rozšiřuje o nové operace, a doplňuje o kapitoly z nově vzniklých, úzce specializovaných chirurgických oborů jako je neurochirurgie, hrudní chirurgie, plastická chirurgie a chirurgie popálenin, cévní a srdeční operace dospělých a dětí, urologické, traumatologické a dětské operace. A jak uvádí prof. Niederle „sestry – instrumentářky pracují v celém

sálovém areálu a nikoliv jen u instrumentačního stolku, proto se musí seznámit s celým pracovištěm, jeho zařízením a pochopit jeho smysl a účel“ (Niederle,1984)

Dalším studijním materiálem pro sestry studující v 80. letech byly učební texty „Instrumentování na operačním sále“ 1.a 2. díl od prof. Otto Linharta, DrSc. a kolektivu vydané v roce 1987. První díl učebních textů se zabýval kapitolami obsaženými již v knize od prof. Niederleho, a k tomu navíc i kapitolami zabývajícími se lékárnou na operačním sále, zásadami ochrany a bezpečnosti práce na OS, mikrobiologií, epidemiologií, nozokomiálními nákazami, odběrem materiálu na vyšetření, dokumentací, předoperační a pooperační péčí a komplikacemi během a po operačním výkonu. Vše je samozřejmě v určitém měřítku obsaženo i u prof. Niederleho, ale tyto učební texty probírají dané kapitoly podrobněji. Navíc jsou v nich oproti poslednímu vydání „Práce sestry na operačním sále“ obsaženy i vybrané kapitoly z anestezie a resuscitace. Jsou zde i podrobněji popsány výkony ve všeobecné chirurgii.

Druhá část učebních textů popisuje podrobně výkony v jednotlivých chirurgických odvětvích jako je např. dětská chirurgie nebo ústní, čelistní a obličejová chirurgie, ale i nitrožilní převody a chirurgické vyšetřovací metody. Tato skripta byla velmi důležitým pomocníkem při specializačním studiu nejen pro sestry studující v 80. letech, ale i pro sestry studující v letech 90.

4 Přelomové roky 1989 – 1991

Přelomovým rokem ve vzdělávání byl rok 1989/1990. Sestry studující specializační studium v těchto letech rozhodně neměly jednoduché studium. Po revoluci došlo k mnohým změnám nejen v naší republice, ale i ve specializačním studiu instrumentářek. Sestry studující specializační studium mezi roky 1988 – 1991 se během svého studia, které probíhalo podle vyhlášky č. 77/1981 Sb. § 30, staly prvními účastnicemi změn souvisejících se sametovou revolucí a politického převratu. Pokud jejich studium započalo v roce 1988 nebo 1989 byla součástí přednášek a zkoušek po prvním (nebo druhém) soustředění i zkouška z již zmiňované politiky – marxismus-leninismus, ale sestry začínající studium v roce 1990 již tyto přednášky ani zkoušku absolvovat nemusely, byla vyjmuta ze studijního programu. Délka studia byla stále cca 18 měsíců a instrumentářka se ke studiu mohla přihlásit po tříleté praxi na operačním sále. Ve studijních průkazech má každá instrumentářka potvrzení zda pracuje na operačním sále po započetí studia a před ukončením studia, protože podmínkou pro získání specializace instrumentářky na operačním sále je práce na plný úvazek v oboru, z kterého hodlá získat specializaci.

Zároveň je i v tomto období patrný rozdíl mezi jednotlivými vzdělávacími středisky. Stále jsou plně podřízeny a řízeny IPVPZ v Brně, ale některá vzdělávací střediska mají studijní soustředění a zkoušky včetně závěrečných ve svých vzdělávacích střediscích s tím, že zkouškám předsedá pověřená školitelka z IPVPZ. Studentky studující v IPVPZ přímo v Brně a spadající pod spádovou oblast krajské nemocnice mají první studijní soustředění a první zkoušku v této nemocnici, druhé a třetí soustředění i se závěrečnou zkouškou však probíhá přímo v IPVPZ. To se po revoluci změnilo spolu s odstraněním politických přednášek a zkoušek. V prosinci 1989 byla sice zrušena zkouška z marxismu-leninismu, ale přednášky ještě dobíhaly, protože v rámci celonárodních změn nastal ve vzdělávání nepatrný chaos, kterým se projevila změna v politické situaci tehdejšího Československa, narychlo se měnil koncept studijního programu s tím, že byly odebrány přednášky z marxismu-leninismu, ale nový koncept specializačního vzdělávání se teprve začínal zpracovávat. Povinné praktické stáže se konaly v rámci nemocnice, kde sestra pracovala nebo ve spádové Krajské nemocnici.

Zkoušky se skládaly z těchto předmětů: marxismus – leninismus (tato zkouška byla v prosinci 1989 zrušena); psychologie; řízení a ekonomika zdravotnictví jako první zkouška, druhá zkouška byla zaměřena na instrumentování při jednotlivých operačních výkonech a specifity práce na OS a závěrečné zkoušky z předmětů: organizace a provoz operačního sálu; instrumentování a speciální práce na operačním sále; chirurgické operační výkony a postupy.

U druhých dílčích zkoušek z jednotlivých operačních postupů musela instrumentářka znát ke každému onemocnění indikaci operace, druhy operačních výkonů, přístupové cesty, operační postupy a komplikace, základní a speciální instrumentarium i s názvy nástrojů, šicí jehly a materiály, ostatní operační pomůcky a materiály a polohu nemocného, to všechno bylo spolu s ostatním i při závěrečných zkouškách. (Otázky PSS INOPS)

Za studijní literaturu jim sloužila stále kniha od profesora Bohuslava Niederleho, „Práce sestry na operačním sále“ a učební texty vydané pro instrumentářky od prof. Otto Linharta, „Instrumentování na operačním sále“ 1. a 2. díl.

5 Studium po roce 1991

5.1 1991 - 1996

Po roce 1991 nastává ve výukových střediscích odloučených od základny v Brně vzduchoprázdno, a specializační kurzy se otevírají jen v malém počtu. Není zatím upřesněno jak a jakým směrem se bude specializační vzdělávání instrumentárek ubírat. V IPVPZ v Brně se stále pokračuje dál ve vzdělávání, jen jsou z výuky už nadobro odstraněny přednášky a zkoušky z marxismu-leninismu. Připravuje se koncept pro nový způsob vzdělávání, který by byl uznávaný v celé Evropě, do níž se po pádu komunismu otevřely pracovní příležitosti, a které mnohé sestry a mezi nimi i instrumentářky v hojném počtu využily.

Pomaturitní studium má dvě formy, dálkovou, u té je povinná účast na studijních soustředěních, a externí, u které je řízené samostudium, tato forma se běžně nevyužívá, a sestry studují dálkovou formou studia. Délka studia je 18 měsíců a zahrnuje tři povinné školící akce každou v délce jednoho týdne, odborné stáže, dvě dílčí a závěrečnou zkoušku teoretickou a praktickou z instrumentování operace (operaci si instrumentářky losovaly ráno v den závěrečné zkoušky podle operačního programu). Aby mohla instrumentářka studovat specializační studium, musí pracovat na plný úvazek na operačním sále po celou dobu studia. Odborná praxe probíhá tak, že pokud sestra pracuje na malém operačním sále (např. očním), absolvuje stáž na velkých operačních sálech v délce 3 – 4 týdnů, a sestra pracující na velkých operačních sálech (COS) absolvuje odbornou stáž na malých operačních sálech v délce 1 – 2 týdny.

Odborné předměty se od počátku vzdělávání nemění, mění se jen po obsahové stránce vzhledem k vývoji zdravotnictví. V předmětu „Organizace a provoz operačního sálu“ se přednášky zaměřují na organizaci a řízení péče o zdraví (kde je již probírán nový systém zdravotní péče v ČR a státní a nestátní zdravotnictví spolu se zdravotními pojišťovnami), ekonomiku v péči o zdraví (ta se zabývá např. financováním ve zdravotnictví a hospodařením s rozpočtovými prostředky), organizaci práce na operačním sále, organizaci péče o chirurgicky nemocné (tady bych se zmínila probírání traumatologických plánů nebo diferencovanou péči), právní odpovědnost v práci sestry, vybavení operačních sálů, hygiena provozu

operačních sálů, psychologické aspekty v práci sestry, sesterská etika. Ve druhé části „Instrumentování a specifiky práce na operačním sále“ se probírají úkoly sestry na operačním sále (asepse, výběr a příprava nástrojů, šicí materiály a jehly, zásady odběru a manipulace s biologickým materiálem k vyšetření, polohy operovaných), zásady instrumentování (chirurgické mytí rukou, příprava instrumentačních stolků a operačního pole, obecné zásady instrumentování, stavění krvácení, kontrola roušek a nástrojů, ošetření operační rány), instrumentárium (příprava, dezinfekce, sterilizace, základní a speciální nástroje, povinnosti sestry při evidenci a udržování instrumentária), příprava nemocného k operaci a pooperační péče, peroperační a pooperační komplikace, vyšetřovací metody v chirurgii, vybrané kapitoly z anesteziologie a resuscitace, nitrožilní převody. Třetí část odborné stáže byla zaměřena na „Chirurgické operační výkony a postupy“ kdy musela instrumentářka znát u všech vybraných onemocnění, stejně jako v předchozích letech, nejen anatomii, ale i indikaci operace, druhy operačních výkonů, přístupové cesty, operační postupy a komplikace, základní a speciální instrumentarium i s názvy nástrojů, šicí jehly a materiály, ostatní operační pomůcky a materiály a polohu nemocného. Přednášely se operační výkony ve všeobecné chirurgii, v dětské chirurgii, urologii, gynekologii a porodnictví, traumatologii a ortopedii, hrudní a cévní chirurgii, neurochirurgii, stomatochirurgii, otorhinolaryngologii a oční chirurgii, chirurgické léčení popálenin a operační výkony v plastické a rekonstrukční chirurgii. (Brožura IDVPZ Brno, 1991)

Tento obsah vzdělávání se s menšími obměnami využíval až do nového konceptu specializačního vzdělávání. Na každé soustředění se studujícím instrumentářkám posílala pozvánka. Po roce 1993 sestry studující specializační studium, které jim schválil zaměstnavatel, podepisovaly smlouvu na 5 let, že nepodají po ukončení specializačního studia výpověď z pracovního poměru. Samozřejmě tu byla již možnost studovat individuálně na vlastní náklady, a to tak že si sestra hradila plnou cenu studia, ale nebylo jí zaměstnavatelem poskytováno studijní volno na přednáškové kurzy, povinné stáže ani zkoušky.

Po závěrečné zkoušce bylo sestrám-instrumentářkám předáno vysvědčení o získané specializaci v oboru instrumentování na operačním sále.

5.2 1996 - 2001

V roce 1996 se opět studium ve spádových střediscích rozjíždí intenzivněji, přestože ještě není zcela ujasněn koncept specializačního vzdělávání. Ten se po vstupu Společnosti instrumentářek, jejíž vznik se vztahuje k roku 1994, kdy začala fungovat jako sekce České společnosti sester, a která byla v roce 1995 přijata za člena EORNA, jako první ze zemí východního bloku, zpracovává v souladu se směrnicemi EORNA tak, aby byl v základních rysech totožný pro celou Evropu, a aby mohly sestry, které mají specializaci jako instrumentářky pracovat kdekoli v evropských zemích. (Duda, 2000) Hlavní a nejdůležitější částí vzdělávání instrumentářek je samozřejmě provoz operačních sálů spolu s dezinfekcí a sterilizací, dále hygiena, a samozřejmě postupy operací. V provozu operačních sálů se v těchto letech probírá i část o právech pacientů (Etický kodex práv pacientů, vznikl v roce 1992 v návaznosti na Listinu lidských práv a svobod) současně s přednáškou z psychologie kde je studentkám přiblížena problematika pacientů podstupujících operaci z psychologického hlediska. Tyto přednášky jsou předchůdkyněmi dnešní ošetrovatelské perioperační péče. Délka studia je stále 18 měsíců se třemi týdenními školícími akcemi a platí zde vše stejně jako v předchozím období. V roce 1998 se týdenní kurzy mění na formu semestrů, tyto semestry jsou tři, a délka studia se nemění.

5.3 Studium od roku 2001

Studium probíhá formou semestrů a to stále dvěma způsoby organizování PSS: formou dálkového nebo externího studia. Délka praxe je pro sestry malých operačních sálů (ORL, plastická chirurgie apod.) 3 – 4 týdny na chirurgickém operačním sále ve vlastním zdravotnickém zařízení nebo na vybraném pracovišti v kraji a pro sestry z velkých operačních sálů 1 – 2 týdny na malých operačních sálech (oční apod.). Změnou oproti předchozím letům je to, že sestry v průběhu studia vyplňují testy spolu se zkouškami z jednotlivých předmětů, a dále to, že vedoucí studia určuje délku odborné praxe. Po úspěšné závěrečné zkoušce ze znalostí celé látky teoretické i praktické části obdrží instrumentářky vysvědčení.

Přestože odborné předměty jsou stále tytéž tři, změnil se jejich obsah. V první části „Organizace a provozu operačních sálů“ je změna zásadní, tento předmět se

skládá z osmi částí. 1. Filosofické aspekty – filosofie perioperační péče (historie ve vztahu k rozvoji pojetí ošetřovatelství, zdraví, prostředí a pacienta; skutečný stav filosofie perioperační péče, celostátní i mezinárodní názory). 2. Etické a právní aspekty (směrnice MZ ČR pro ošetřovatelství; osobnost sestry – kodex pro sestry; práva pacienta; etická dilemata – euthanasie, interrupce apod.; multikulturní aspekty; povinnosti a práva sestry na operačním sále v roli soukromé osoby, pracovnice a zaměstnance; právní aspekty zajištění kvality). 3. Vybrané kapitoly z psychologie (osobnost, člověk v krizi, nemoc jako náročná životní situace). 4. Komunikace a interpersonální dovednosti (psychologie interpersonálních vztahů; předávání informací; interpretace neverbálních informací; metody řešení problémů; kulturní, etnické a profesní aspekty komunikace). 5. Sesterská pedagogika. 6. Výzkum (rysy a stádia výzkumu, výzkumné metody, využití výsledků). 7. Organizace a struktura operačního prostředí (z této části vychází celý předmět organizace práce na operačním sále, který provází sestry ve studiu od jeho počátků v padesátých letech, v přednáškách se nejviditelněji projevuje vývoj v medicíně a potřeba rozšíření výuky o další části týkající se obecné perioperační péče a provozu operačního sálu). 8. Řízení ošetřovatelské péče (základní fáze řídicího procesu; faktory ovlivňující kvalitu ošetřovatelské péče; standardy ošetřovatelské péče; ekonomika vztahující se k ošetřovatelskému procesu). Ve druhé části „Instrumentování a specifiky práce na OS“ jsou čtyři části, z nichž některé se dělí na podčásti. 1. Koncepce perioperační péče (jednotlivé fáze před operací, operace a pooperační; realizace ošetřovatelských zásad v perioperační ošetřovatelské péči; operační ošetřovatelská dokumentace). 2. Hygiena a asepse (zde přibýly k již dřívějším okruhům i současné trendy v prevenci a ošetřování AIDS). 3. Chirurgické dovednosti v perioperační péči – zásady perioperační péče; specifické bezpečnostní aspekty každého oboru; perioperační proces (fáze předoperační, operační a pooperační). 4. Anesteziologická péče – anatomie a fyziologie (formou samostudia); farmakologie; anesteziologie (metody a typy, faktory pro výběr metody, vyšetření, systémy sledování pacienta); perioperační proces anesteziologické péče. Třetí část „Chirurgické operační výkony a postupy“ je rozdělena do deseti okruhů. 1. Osnova pro znalosti v chirurgických operačních výkonech a postupech (indikace, druhy výkonů, polohy nemocných, instrumentarium, operační postupy a komplikace, šicí materiály a jehly, ostatní operační materiál a pomůcky). 2. Vyšetřovací metody v chirurgii. 3. Operační

výkony a postupy ve všeobecné chirurgii. 4. Operační výkony a postupy v gynekologii a porodnictví. 5. Operační výkony a postupy v traumatologii a ortopedii. 6. Operační výkony a postupy v dětské chirurgii. 7. Operační výkony a postupy v urologii. 8. Operační výkony a postupy v hrudní a cévní chirurgii. 9. Operační výkony a postupy v neurochirurgii. 10. Operační výkony a postupy ve stomatochirurgii. 11. Operační výkony a postupy v ORL. 12. Operační výkony a postupy v oční chirurgii. 13. Operační výkony a postupy v plastické a rekonstrukční chirurgii. (Brožura IDVPZ Brno, 2001) Toto rozdělení okruhů ve třetí části studia bylo předchůdcem pro rozdělení jednotlivých modulů specializačního studia perioperačních sester v budoucí úpravě vzdělávání.

Studium výše uvedené koncepce probíhalo do roku 2006. Roku 2006 skončilo specializační vzdělávání ve spádovém středisku v Ústí nad Labem a dále pokračovalo v Brně a Praze již podle nového vzdělávacího systému.

5.4 Literatura po roce 1990

Po roce 1990 je pro sestry stále nejdostupnějším a nejvíce doporučovaným studijním materiálem kniha od prof. Niederleho „Práce sestry na operačním sále“ a učební texty od prof. Linhart „Instrumentování na operačním sále“ 1. a 2. díl. Postupně však začíná přibývat další literatura ke studiu a roku 1999 vzniká „Společnost instrumentářek“, která vydává vlastní časopis „Instrumentářka“ kde se sestry dozvídají nejen novinky ze své profese, ale kde mohou čerpat i podklady pro studium. Tento časopis sice později zaniká, nahrazuje jej však časopis „Sestra“. Z další tehdy vydané literatury, která sloužila sestrám k jejich specializačnímu studiu, a kterou doporučil i IDVPZ bych uvedla např. Melicharčíková V. Sterilizace a dezinfekce ve zdravotnictví; Haškovcová H. Práva pacientů; Vokurka J. a kol. Úvod do miniinvazivní chirurgie; Pokorný V. a kol. Traumatologie; Válek V. a kol. Moderní diagnostické metody IV. Část Instrumentarium k intervenčním výkonům. Uvedené knihy zde nebudu podrobněji rozebírat. Zmínila bych se spíše o nově vydané knize pro instrumentářky od prof. Miloslava Dudy, DrSc., která vyšla poprvé v roce 2000 a jmenuje se stejně jako knihy od prof. Niederleho „Práce sestry na operačním sále“. Kniha navazuje na předchozí vydané knihy od prof. Niederleho, ale její obsah je již zaměřen na stávající koncept zdravotnictví. Zatímco prof. Niederle vycházel především ze zkušeností domácích a tzv. spřátelených

socialistických zemí, prof. Duda již do své knihy zahrnul informace týkající se vědeckých poznatků, technických vymožeností a operačních metod z celého světa. Kniha je dělena na obecnou a speciální část. V obecné části je popisován podrobněji než u Niederleho chirurgický výkon, v části operačního traktu se zmiňuje o centralizaci operačních sálů a jejích výhodách a je zde i kapitola o ambulantním operačním sále, který se v současné době hojně využívá v moderním boomu jednodenní chirurgie. Vzhledem k technickému pokroku se i kapitola o přístrojovém a materiálním vybavení operačních sálů zabývá nejnovějšími trendy, stejně je to i s ostatními kapitolami zabývajícími se organizací práce na operačním sále a asepsemi a antisepsemi. Do knihy je opět zařazena část o základech anestezie, resuscitace a kolemoperační péče, která v knize od Niederleho z roku 1986 nebyla. I tady je vidět pokrok ve vývoji medicíny např. rozvojem blokády periferních nervů nebo spinální anestezie. Část speciální je zpracována podle nejnovějších trendů v operačních metodách a technikách, její součástí je i kapitola věnovaná miniinvazivní a endoskopické chirurgii. S vývojem v medicíně rozděluje Duda ve své knize zvlášť kapitolu o Kardiochirurgii a Cévní a transplantační chirurgii. (Duda, 2000)

Některým chirurgickým odvětvím je v knize věnováno více prostoru a jsou popisovány obšírněji, některé jsou zmiňovány jen v základních rysech, ale vzhledem k tomu, že je již dostupná další literatura vypracovaná pro jednotlivé, nejen chirurgické, obory, a kterou si sestry mohou podle potřeby nastudovat, knize to tak na významu neubírá. Stále je tak hlavním studijním materiálem, ze kterého instrumentárky vycházejí, tak jako byla po dlouhá léta kniha od prof. Niederleho.

Díky překotnému rozvoji ošetrovatelské péče vyšla v roce 2012 kniha od bc. Jaroslavy Jedličkové, MBA a kol. „Ošetrovatelská perioperační péče“. Kniha byla pojata jako učební text doplňující již vydané knihy od prof. Niederleho a prof. Dudy, ale s tím rozdílem, že tuto knihu vydaly především samotné perioperační sestry. Jejím cílem je seznámit čtenáře s problematikou práce sestry na operačním sále a je zaměřena na obecné zásady operačních sálů. (Jedličková, 2012)

6 Změny v systému vzdělávání

V průběhu let se změny provázející studium týkaly všech částí studia. Zatímco v letech 1950 – 1970 převládá snaha mít na operačním sále sestry specialistky s osvědčením instrumentářky v poměrně krátké době po jejich nástupu na operační sál a po osvědčení a nadání pro práci operační sestry, se posílají tyto sestry na studium co nejdříve. Vydáním vyhlášky č.72/1971 Sb. § 39 se tento postup radikálně mění. Sestra musí napřed nepřetržitě pracovat na operačním sále tři roky na plný úvazek než je jí umožněno se ke studiu přihlásit. Její přihlášku doporučuje vrchní sestra se schválením primáře a poté schvaluje ředitel ústavu. Pak je přihláška odesílána do Střediska pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně, které podle počtu míst pro otevřené studium poslalo sestrám oznámení o přijetí ke studiu, a které se dalo popřípadě jedenkrát odložit o jeden rok. Studium trvá dva roky. V 70. letech byla zřízena spádová vzdělávací střediska a instrumentářky se tak mohly vzdělávat i jinde než v hlavním vzdělávacím středisku v Brně. Bohužel je do studia zahrnuta část marxismu-leninismu, která podle mého názoru ničím v péči o pacienta a dovednostech instrumentování nepřispěla, ale byla odrazem tehdejší doby. To se změnilo po listopadové revoluci roku 1989. Vyhláška č. 77/1981 Sb. § 30 neměnila předchozí podmínky pro přijetí ke studiu, ale změna byla v délce studia a to po dobu 1 - 2 let, a v doporučení ke studiu, kde stačilo pouze schválení organizace a souhlas vedoucího pracoviště, poté byla odeslána přihláška ke studiu. Podle této vyhlášky studovaly nejen instrumentářky až do roku 2004. Ačkoliv nebyl dlouho vydán nový zákon o specializačním vzdělávání, studium prošlo několika změnami. První změna byla v roce 1990, kdy se ze studia vyškrtla politická část a více se zaměřilo na obecné a speciální zásady práce na operačním sále a instrumentování. Ustanovila se délka praxe pro sestry z malých a velkých operačních sálů, studium je stále více zaměřováno na psychologickou a etickou problematiku, probírají se ekonomické aspekty, management ošetřovatelství, práva pacientů a etický kodex sestry. Mění se obsahová forma studia a jednotlivé části se doplňují a dochází tak k přesunům z jedné složky do druhé. Tyto přesuny se týkají například hygieny a asepse, ta je z části „Organizace a provozu operačních sálů“ přesunuta do části „Instrumentování a specifiky práce na OS“ apod. Podrobnější náhled podávám v kapitole „Studium

od roku 2001“. Další změnou byl vznik Společnosti instrumentárek a její vstup do EORNA v roce 1995, tady se pak začíná měnit celkový náhled na specializační vzdělávání se zaměřením uplatnitelnosti instrumentárek v EU a zpracovává se nový koncept vzdělávání podle směrnic a norem EORNA, a dále zavedení kreditového systému a způsobilosti k výkonu povolání bez odborného dohledu. Zákon č. 96/2004 Sb. mění sice úplně osnovu specializačního vzdělávání, ale stále je možnost, přestože tento zákon již nabyl účinnosti, absolvovat PSS INOPS podle původních právních předpisů vyhlášky č. 77/1981 Sb. § 30 do 31.3. 2006. Znamená to, že podmínky pro PSS INOPS jsou odborná způsobilost k výkonu povolání; tříletá praxe v oboru ve zdravotnickém zařízení; v průběhu praxe pracovat v úseku práce, pro který chceme získat specializaci. Když jsou splněny tyto podmínky a sestra je zařazena do studia, s kterým zaměstnavatel souhlasí, hradí jí tak náklady spojené se vzděláváním. Pokud tomu tak není, má sestra možnost studovat i bez souhlasu zaměstnavatele, náklady na studium si však hradí sama.(Sestra,12/2004) Každá změna provázející specializační studium byla změnou v prioritách provázejících dané období, ve kterém se specializační studium konalo.

7 Zákon č. 96/2004 Sb.

Úplné znění zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), jak vyplývá z pozdějších změn

Díl 3

Specializační vzdělávání

§ 55

Specializační vzdělávání a specializovaná způsobilost

(1) Úspěšným ukončením specializačního vzdělávání atestační zkouškou získává zdravotnický pracovník specializovanou způsobilost k výkonu specializovaných činností příslušného zdravotnického povolání a psycholog a logoped [§ 43 odst. 2 písm. a) body 1

Strana 5226 Sbírka zákonů č. 339 / 2008 Částka 109

12a) Vyhláška č. 423/2004 Sb., kterou se stanoví kreditní systém pro vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez přímého vedení nebo odborného dohledu zdravotnických pracovníků.

a 2] odbornou a současně specializovanou způsobilost k výkonu příslušného zdravotnického povolání.

(2) Specializační vzdělávání zdravotnických pracovníků uvedených v hlavě II dílu 1 je upraveno v § 56. Specializační vzdělávání zdravotnických pracovníků uvedených v hlavě II dílu 2 je upraveno v § 57.

(3) Specializační vzdělávání uskutečňuje akreditované zařízení podle vzdělávacího programu.

Specializační vzdělávání zdravotnických pracovníků způsobilých k výkonu zdravotnického povolání po získání odborné způsobilosti

(1) Vzdělávací program specializačního vzdělávání se skládá z modulů. Modulem se rozumí ucelená část vzdělávacího programu s počtem kreditů stanoveným vzdělávacím programem. Za modul se považuje také certifikovaný kurz (§ 61), pokud je uveden ve vzdělávacím programu.

(2) Vzdělávací program stanoví délku přípravy, rozsah a obsah přípravy, zejména počet hodin praktického a teoretického vyučování, a výuková pracoviště, na kterých vzdělávání probíhá. Dále stanoví teoretické znalosti a praktické dovednosti vyplývající z jednotlivých modulů, popřípadě další požadavky pro získání specializované způsobilosti. Vzdělávací program obsahuje seznam doporučené studijní literatury a charakteristiku činností absolventů specializačního vzdělávání stanovenou pro jednotlivé moduly. Vzdělávací program může také stanovit vstupní požadavky na zdravotní způsobilost, na délku výkonu povolání, na typ pracoviště, kde bylo povolání vykonáváno, a na zvláštní odbornou způsobilost podle zvláštních právních předpisů.

(3) Do splněného počtu hodin stanovených vzdělávacím programem akreditované zařízení započte patnáctiprocentní omluvenou absenci z celkového počtu hodin praktického vyučování a omluvenou absenci z hodin teoretického vyučování. V případě pochybností o započtení rozhoduje na žádost účastníka specializačního vzdělávání nebo akreditovaného zařízení ministerstvo.

(4) Do specializačního vzdělávání ministerstvo, popřípadě pověřená organizace, započte moduly, které účastník specializačního vzdělávání absolvoval v rámci jiného specializačního vzdělávání, a certifikované kurzy, pokud jsou součástí vzdělávacího programu daného specializačního oboru; o započtení vydá potvrzení. O nezapočtení vzdělání podle věty první rozhodne ministerstvo.

(5) Do specializačního vzdělávání ministerstvo, popřípadě pověřená organizace, započte část dříve absolvovaného studia, pokud odpovídá některé části vzdělávacího programu; o započtení vydá potvrzení. O nezapočtení vzdělání podle věty první rozhodne ministerstvo.

(6) Podmínkou přihlášení se k atestační zkoušce je získání počtu kreditů stanoveného vzdělávacím programem a absolvování modulů, které jsou ve vzdělávacím programu označeny jako povinné, a prokázání výkonu povolání v

příslušném oboru specializačního vzdělávání v délce minimálně 1 roku z období posledních 6 let v rozsahu minimálně poloviny stanovené týdenní pracovní doby 6) nebo minimálně 2 let z období posledních 6 let v rozsahu minimálně pětiny stanovené týdenní pracovní doby.

(7) Ministerstvo může rozhodnout o přiznání specializované způsobilosti v oboru specializace absolventům akreditovaného doktorského nebo magisterského studijního oboru navazujícího na zdravotnický bakalářský nebo magisterský studijní obor, pokud odpovídá příslušnému vzdělávacímu programu specializačního vzdělávání vydaného ministerstvem.

§ 57

Specializační vzdělávání zdravotnických pracovníků způsobilých k výkonu zdravotnického povolání po získání odborné a specializované způsobilosti

(1) Vzdělávací program specializačního vzdělávání stanoví počet kreditů získaných splněním studijních podmínek za 1 rok specializačního vzdělávání, celkovou délku přípravy, rozsah a obsah přípravy, zejména délku povinné praxe v oboru, a výuková pracoviště, na kterých praxe probíhá. Dále stanoví požadavky na teoretické znalosti a praktické dovednosti, absolvování vzdělávacích akcí, kurzů, seminářů, stáží a další požadavky pro získání specializované způsobilosti. Vzdělávací program obsahuje seznam doporučené studijní literatury a charakteristiku činností absolventů specializačního vzdělávání.

(2) Specializační vzdělávání se uskutečňuje formou a) celodenní průpravy, při které účastník specializačního vzdělávání věnuje této praktické a teoretické výuce čas v rozsahu odpovídajícím stanovené týdenní pracovní době⁶⁾, nebo Částka 109 Sbírka zákonů č. 339 / 2008 Strana 5227 12b) Například vyhláška č. 50/1978 Sb., ve znění vyhlášky č. 98/1982 Sb. b) externí průpravy, která se liší od celodenní průpravy pouze tím, že doba určená na praktické zdravotnické činnosti může být zkrácena nejvýše na polovinu doby stanovené pro celodenní průpravu. Úroveň této průpravy nesmí být nižší než u celodenní průpravy. Za kvalitu a dodržení celkové délky externí průpravy, která nemůže být kratší než u celodenní průpravy, odpovídá akreditované zařízení.

(3) Do doby specializačního vzdělávání akreditované zařízení započte též dobu pracovní neschopnosti a dobu mateřské a rodičovské dovolené, pokud tato

doba přerušení výkonu zdravotnického povolání nečinila v úhrnu více než 14 týdnů v kalendářním roce; o započtení vydá potvrzení. V případě pochybností o započtení rozhoduje na žádost účastníka specializačního vzdělávání nebo akreditovaného zařízení ministerstvo. Vojenská činná služba se započítává, byla-li vykonávána v příslušném oboru specializačního vzdělávání.

(4) Do specializačního vzdělávání ministerstvo, popřípadě pověřená organizace, započte část dříve absolvovaného studia, pokud odpovídá vzdělávacímu programu; o započtení vydá potvrzení. O nezapočtení vzdělání podle věty první rozhodne ministerstvo.

(5) Do specializačního vzdělávání ministerstvo, popřípadě pověřená organizace, započte též odbornou praxi, popřípadě její část, absolvovanou

a) v jiném oboru specializace, pokud odpovídá příslušnému vzdělávacímu programu, b) v cizině, pokud odpovídá příslušnému vzdělávacímu programu; o započtení vydá potvrzení. O nezapočtení vzdělání podle věty první rozhodne ministerstvo.

(6) Specializační vzdělávání probíhá při výkonu příslušného povolání zdravotnického pracovníka.

(7) Ministerstvo může rozhodnout o přiznání specializované způsobilosti v oboru specializace absolventům akreditovaného doktorského studijního oboru navazujícího na zdravotnický magisterský studijní obor, pokud odpovídá příslušnému vzdělávacímu programu specializačního vzdělávání vydanému ministerstvem.

§ 58

Zařazení zdravotnických pracovníků do specializačního vzdělávání

(1) Úspěšným ukončením specializačního vzdělávání se získává specializovaná způsobilost v příslušném oboru specializačního vzdělávání. Podmínkou zahájení specializačního vzdělávání je získání odborné způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání.

(2) Žádost o zařazení do oboru specializačního vzdělávání podává uchazeč ministerstvu; ministerstvo může pověřit touto činností pověřenou organizaci.

(3) Součástí žádosti jsou úředně ověřené kopie dokladů o získané odborné způsobilosti, popřípadě o získané specializované způsobilosti (§ 60) nebo zvláštní odborné způsobilosti (§ 64), nebo o jejím uznání podle hlavy VII nebo VIII.

(4) Při splnění podmínek stanovených v odstavci 2 ministerstvo, popřípadě pověřená organizace, zařadí uchazeče do specializačního vzdělávání do 30 dnů po obdržení žádosti a zároveň uchazeči oznámí předpokládaný termín začátku vzdělávání. Ministerstvo, popřípadě pověřená organizace, zařadí uchazeče do specializačního vzdělávání uskutečňovaného akreditovaným zařízením, popřípadě více akreditovanými zařízeními, podle výběru uchazeče. Pokud si uchazeč akreditované zařízení nevybral nebo vybrané akreditované zařízení má naplněnou kapacitu, doporučí ministerstvo, popřípadě pověřená organizace, uchazeči jiné vhodné akreditované zařízení. V případě nezařazení uchazeče do specializačního vzdělávání rozhodne ministerstvo do 30 dnů od obdržení žádosti.

§ 59

Průběh specializačního vzdělávání

(1) Akreditované zařízení zajišťuje průběh specializačního vzdělávání, které se v tomto zařízení uskutečňuje.

(2) Akreditované zařízení přidělí každému účastníkovi specializačního vzdělávání školitele, který je zaměstnancem akreditovaného zařízení. Školitelem může být pouze zdravotnický pracovník se specializovanou způsobilostí v příslušném oboru, který je zapsán v Registru zdravotnických pracovníků způsobilých k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu (§ 72). V případě nového specializačního oboru, pro který není dostatek osob se specializovanou způsobilostí, může být školitelem jiný zdravotnický pracovník, včetně lékaře, zubního lékaře nebo farmaceuta, po předchozím vyjádření profesního sdružení.

(3) Školitel průběžně prověřuje teoretické znalosti a praktické dovednosti účastníka vzdělávání a vypracovává studijní plán a plán plnění praktických výkonů, které má účastník vzdělávání v průběhu přípravy absolvovat.

(4) Účastník specializačního vzdělávání je v rámci tohoto vzdělávání povinen absolvovat odbornou praxi na pracovišti akreditovaného zařízení v rozsahu určeném příslušným vzdělávacím programem. Školitel započte dosud absolvovanou odbornou praxi (Strana 5228 Sbírka zákonů č. 339 / 2008 Částka 109) , pokud splňuje požadavky stanovené vzdělávacím programem.

Na průběh celé odborné praxe dohlíží školitel.

(5) Ministerstvo z podnětu akreditovaného zařízení rozhodne o ukončení specializačního vzdělávání, pokud účastník specializačního vzdělávání neplní závažným způsobem studijní povinnosti.

§ 60

Atestační zkouška

(1) Specializační vzdělávání se ukončuje atestační zkouškou (dále jen „atestace“) před oborovou atestační komisí podle zkušebního řádu stanoveného prováděcím právním předpisem. Oborové atestační komise zřizuje ministerstvo jako svůj poradní orgán. Členy oborových atestačních komisí jmenuje a odvolává ministr zdravotnictví na návrh profesních sdružení, odborných společností a akreditovaných zařízení. Předpokladem pro vykonání atestační zkoušky je splnění všech požadavků stanovených příslušným vzdělávacím programem; splnění těchto požadavků posoudí ministerstvo, popřípadě pověřená organizace. O nesplnění požadavků pro vykonání atestační zkoušky rozhodne ministerstvo.

(2) Ministerstvo vydá zdravotnickým pracovníkům, kteří úspěšně vykonali atestaci, diplom o specializaci v příslušném oboru.(<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>)

8 Vzdělávání instrumentářek modulovým systémem

Modulový systém vzdělávání instrumentářek má návaznost na zákon č. 96/2004 Sb., jehož plné znění je uvedeno v předchozí kapitole. Je to nejradikálnější změna ve vzdělávání instrumentářek od počátků v 50. letech 20. století a týká se obsahu i organizace specializačního studia. Modulový systém je zpracovaný podle směrnic EORNA v programu společných základních učebních osnov pro země EU. Instrumentářky studují stále během výkonu práce, ale žádost o zařazení do specializačního studia může sestra podat již po 12 měsících praxe v oboru všeobecné sestry se způsobilostí výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu. Vzdělávání probíhá v akreditovaném zdravotnickém zařízení s akreditací pro perioperační péči. (Sestra, 12/2004) Skládá se ze tří částí, kdy jsou dvě povinné a třetí volitelná, neznámá to však, že by jí perioperační sestra nemusela studovat, volitelnost je v tomto případě na zaměření pro určitý chirurgický obor, ve kterém hodlá sestra pracovat a tím pro něj získat specializaci. Volitelnost je i v možnosti, že pokud by v rámci svého odborného růstu nebo změny pracovního zařazení, si chtěla perioperační sestra doplnit vzdělání, může tak učinit dalším studiem volitelného speciálního modulu.

V souvislosti se vstupem naší země do EU a tím k organizační a obsahové změně specializačního vzdělávání, má v některých zemích specializační studium perioperačních sester společný základ pro všechny perioperační sestry tzn. i pro anesteziologické sestry. V ČR byl 1. základní modul společný pro anesteziologické sestry a instrumentářky např. v roce 2010, ale v roce 2011, jak se mi podařilo zjistit, byl jen pro instrumentářky. Na základní modul pak navazuje modul odborný, který je určený jen pro instrumentářky. Každý z modulů je pak ohodnocen příslušným počtem kreditů. Délka studia je upravena na 18 – 24 měsíců, ale může se prodloužit případně i zkrátit pokud se zachová počet hodin vzdělávacího programu, tzn. 560 hodin teoretické a praktické výuky, kdy praktická výuka tvoří 50% celkového počtu hodin. (Věstník MZ ČR) Pokud by se sestra rozhodla studovat více volitelných speciálních modulů, může se studium protáhnout i na tři roky. Atestační zkouška se pak uskutečňuje před oborovou atestační komisí, jejíž členy jmenuje ministr zdravotnictví. Po úspěšném splnění atestační zkoušky dostane

sestra diplom o specializaci v příslušném oboru. Celou dobu studia provází sestru studijní průkaz se záznamy o provedených výkonech v odborné praxi.

Každý z modulů má své učební osnovy a seznamy výkonů. Těmi posledními moduly jsou:

Základní modul – vzdělávání dospělých; právní problematika ve zdravotnictví; moderní management v ošetrovatelské péči; kvalita a bezpečí zdravotní péče; interpersonální dovednosti sestry specialistky; edukace; průzkumné a výzkumné šetření v ošetrovatelství; vybraná problematika veřejného zdraví; krizový management ve zdravotnictví. Způsob ukončení modulu byl zpravidla vypracování závěrečné práce na zvolené téma a zkouška ústní nebo test.

Odborný modul OM1 – úvod do problematiky tématických celků modulu; role sestry v perioperační péči; organizačně provozní problematika operačního traktu; hygiena, mikrobiologie a epidemiologie v perioperační péči; základy dezinfekce, dekontaminace a sterilizace; základy anestezilogie a resuscitace; základy ošetrovatelské perioperační péče. Modul je ukončen zpracováním závěrečné práce na zvolené téma, ústní zkouškou, simulací výkonů na modelu, splněním odborné praxe a potvrzením výkonů pro tento modul.

Odborný modul OM 2 – úvod do celků modulu; úvod do vybraných oborů; základní pomůcky ve všeobecné chirurgii a vybraných oborech; specifika perioperační péče u vybraných operačních výkonů; dále operační výkony v těchto oborech pro modul OM 2 (všeobecná chirurgie, hrudní chirurgie, kardiochirurgie a cévní chirurgie, intervenční angiologie a radiologie, urologie, gynekologie a porodnictví, oční chirurgie, plastická a rekonstrukční chirurgie, dětská chirurgie). Ukončení modulu je zkouškou a splněním odborné praxe a výkonů pro modul OM 2.

Odborný modul OM 3 – úvod do tématických celků OM 3; úvod do problematiky chirurgických oborů a disciplín; operační výkony v těchto oborech: traumatologie, ortopedie, neurochirurgie, ORL, stomatochirurgie a dětská traumatologie, ortopedie a neurochirurgie. Modul se ukončuje zkouškou, splněním odborné praxe s potvrzením výkonů pro modul OM 3.

Nakonec si sestra vybere jeden ze tří oborů jako závěrečný modul a po jeho ukončení skládá atestační zkoušku, při které jsou prověřeny její znalosti od začátku studia. Předpokladem pro atestační zkoušku bylo absolvování teoretické a praktické výuky, splnění praxe v akreditovaném zařízení potvrzené ve studijním

průkazu a splnění výkonů, a dále získání příslušného počtu kreditů. Atestační zkouška probíhá podle vyhlášky č. 189/2009 Sb.(Věstník MZ ČR)

Vyhlášku zde také uvádím.

ATESTAČNÍ ZKOUŠKA

§ 2

Oborová atestační komise

- 1) Atestační zkouška se koná před oborovou atestační komisí (dále jen „atestační komise“) zřízenou ministerstvem podle zákona. Atestační komise má nejméně 3 členy. U praktické části atestační zkoušky, která se koná v akreditovaném zařízení, je přítomen nejméně 1 člen atestační komise a školitel akreditovaného zařízení. Členové atestační komise zvolí předsedu, který řídí jednání atestační komise a odpovídá za její činnost. Tuto volbu lze opakovat dvakrát. Pokud se nepodaří zvolit předsedu ani při druhé volbě, určí se losem.(2) Atestační zkouška je přístupná pro zdravotnické pracovníky
- 2) a dále pro zaměstnance ministerstva, kteří konání zkoušky administrativně zajišťují, a to s výjimkou porady o výsledku zkoušky nebo její části, která je neveřejná.
- 3) O výsledku atestační zkoušky nebo její části rozhoduje atestační komise hlasováním. V případě nerozhodného výsledku hlasování rozhoduje hlas předsedy komise.

§ 3

Přihláška k atestační zkoušce

- 1) Přihlášku k atestační zkoušce podává uchazeč ministerstvu, popřípadě pověřené organizaci. Správnost údajů uvedených v přihlášce potvrzuje školitel akreditovaného zařízení, v němž se uskutečňuje vzdělávací program, a zaměstnavatel uchazeče.
- 2) Pokud uchazeč získal odbornou nebo specializovanou způsobilost k výkonu zdravotnického povolání v cizině nebo pokud uchazeč absolvoval v České republice akreditovaný zdravotnický studijní program s jiným vyučovacím jazykem než českým, připojí k přihlášce neověřenou kopii rozhodnutí ministerstva o uznání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání na území České republiky.

- 1) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací.
- 2) § 2 písm. b) zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních).
- 3) Pokud uchazeči byly ministerstvem započteny moduly, které absolvoval v rámci jiného specializačního vzdělávání, a certifikované kurzy, připojí k přihlášce k atestační zkoušce neověřenou kopii potvrzení o tomto započtení.
- 4) Pokud uchazeči byla ministerstvem započtena část dříve absolvovaného studia, připojí k přihlášce k atestační zkoušce neověřenou kopii potvrzení o tomto započtení.
- 5) Pokud uchazeči byla ministerstvem započtena odborná praxe, popřípadě její část, absolvovaná a) v jiném oboru specializace, pokud odpovídá příslušnému vzdělávacímu programu, nebo b) v cizině, pokud odpovídá příslušnému vzdělávacímu programu, připojí k přihlášce k atestační zkoušce neověřenou kopii potvrzení o tomto započtení.

§ 4

Předpoklady pro vykonání atestační zkoušky

Předpokladem pro vykonání atestační zkoušky je splnění všech požadavků stanovených vzdělávacím programem pro daný obor specializačního vzdělávání.

§ 5

Termín a místo konání atestační zkoušky

- 1) Atestační zkouška se koná v termínech, které stanoví ministerstvo pro jednotlivé obory specializačního vzdělávání; ministerstvo stanoví nejméně 2 termíny pro každý obor na příslušný kalendářní rok, a to nejpozději do 31. ledna daného kalendářního roku. V případě potřeby stanoví ministerstvo další termíny atestační zkoušky.
- 2) Ministerstvo, popřípadě pověřená organizace, stanoví místo konání atestační zkoušky a potvrdí je společně s termínem konání atestační zkoušky nejméně 30 kalendářních dnů před termínem atestační zkoušky všem uchazečům, kteří podali přihlášku ke zkoušce podle § 3 a splnili předpoklady uvedené v § 4.

Ministerstvo, popřípadě pověřená organizace, rovněž vyrozumí členy atestační komise o termínu a místu konání atestační zkoušky. Ministerstvo zkoušku zruší, pokud se ve lhůtě 30 kalendářních dnů před termínem konání atestační zkoušky nepřihlásí alespoň 1 uchazeč v příslušném oboru.

3) Ministerstvo uveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup termíny konání atestačních zkoušek a aktuální seznam zkušebních otázek a doporučené literatury k atestační zkoušce v jednotlivých oborech.

§ 6

Obsah, průběh a hodnocení atestační zkoušky

1) Atestační zkouška, která se koná v akreditovaném zařízení, se skládá z části praktické a teoretické a probíhá zpravidla v jednom dni. Praktická část atestační zkoušky může předcházet teoretické části atestační zkoušky.

2) Před zahájením atestační zkoušky uchazeč prokáže svoji totožnost před atestační komisí a předloží doklad o zaplacení úhrady nákladů spojených s organizací příslušné části atestační zkoušky. O předložení dokladu totožnosti a dokladu o zaplacení úhrady nákladů spojených s organizací příslušné atestační zkoušky je proveden záznam do protokolu o atestační zkoušce. Skládá-li se atestační zkouška z více částí, může být prokázání totožnosti požadováno při každé části atestační zkoušky.

3) Za praktickou část se považuje a) ověření úspěšného zvládnutí praktických výkonů, b) analýza předložených ošetřovatelských nebo laboratorně diagnostických problémů (případových studií, modelových situací), nebo c) obhajoba písemné práce.

4) Teoretická část atestační zkoušky spočívá v odpovědi na 3 odborné otázky. Otázky z teoretické části zkoušky se losují a zaznamenávají do protokolu o atestační zkoušce. Po vylosování otázek poskytne atestační komise uchazeči přiměřený čas na přípravu odpovědí, nejméně však 15 minut.

5) V případě, že odpověď na některou ze zadaných otázek v teoretické části nebyla dostačující, ale uchazeč neprokázal zásadní neznalosti, může atestační komise položit uchazeči doplňující otázku. Doplňující otázku lze položit pouze jednou v celém průběhu atestační zkoušky. Znění doplňující otázky se zaznamenává rovněž do protokolu o atestační zkoušce.

6) Jednotlivé části atestační zkoušky a její celkový výsledek jsou hodnoceny prospěl nebo neprospěl.

7) Pokud je praktická část atestační zkoušky hodnocena neprospěl, v teoretické části atestační zkoušky se nepokračuje a celkové hodnocení atestační zkoušky zní „neprospěl“. Pokud uchazeč v teoretické části atestační zkoušky i po případné doplňující otázce neprospěl, celkové hodnocení uchazeče u atestační zkoušky zní „neprospěl“.

8) Celkové hodnocení atestační zkoušky vyhlásí atestační komise po poradě o výsledku atestační zkoušky. Hodnocení jednotlivých částí atestační zkoušky a celkové hodnocení atestační zkoušky se zaznamenává do protokolu o atestační zkoušce. Předseda atestační komise nebo jím pověřený člen atestační komise zaznamenává do průkazu odbornosti jen úspěšně vykonanou atestační zkoušku. Po úspěšném vykonání atestační zkoušky obdrží uchazeč diplom a dodatek k diplomu.

§ 7

Neúčast na atestační zkoušce, odstoupení od atestační zkoušky, její opakování

1) Nemůže-li se uchazeč dostavit k atestační zkoušce v termínu, na který byl pozván, může svou neúčast omluvit ministerstvu, popřípadě pověřené organizaci. Za omluvu se považuje a) písemná omluva doručená ministerstvu, popřípadě pověřené organizaci před termínem atestační zkoušky, b) v případě závažného důvodu písemná omluva doručená ministerstvu, popřípadě pověřené organizaci do 10 kalendářních dnů po termínu konání atestační zkoušky, nebo

c) odstoupení od praktické nebo teoretické části atestační zkoušky před jejím zahájením. Omluví-li se uchazeč, může se přihlásit k atestační zkoušce v nejbližším následujícím termínu, pokud je to z organizačních důvodů možné. Úhrada nákladů spojených s organizací atestační zkoušky se nevrací.

2) Uchazeči, který úspěšně vykonal pouze část zkoušky a omluvil se ze zbývajících částí zkoušky, je tato část zkoušky uznána, pokud k úspěšnému vykonání zbývajících částí dojde do 2 let ode dne vykonání úspěšně vykonané části zkoušky.

3) Pokud uchazeč odstoupí od atestační zkoušky po vylosování otázek nebo v jejím dalším průběhu, je hodnocen jako by při atestační zkoušce neprospěl.

4) Nedostaví-li se uchazeč k atestační zkoušce bez omluvy, je hodnocen, jako by při atestační zkoušce neprospěl.

5) Pokud uchazeč u atestační zkoušky neprospěl, může atestační zkoušku vykonat nejdříve za 12 měsíců ode dne termínu neúspěšně vykonané zkoušky. (<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>)

Jak je vidět i v modulovém systému vzdělávání, jsou základní rysy vzdělávání instrumentářek v jádru stejné, jen se přidávají další priority dané vývojem zdravotnictví a dobou, ve které studium probíhá. Modulový systém vzdělávání je podmíněn i získáváním kreditních bodů, o kterých se v současné době velmi diskutuje. Tyto body jsou získávány během celého studia.

9 Zákon č. 31/2010 Sb.

Toto nařízení vlády z roku 2010 je zatím poslední zákonnou úpravou specializačního vzdělávání. Specializační studium probíhá stále modulovým systémem, který je podle mého názoru v současné době nejpropracovanější.

NAŘÍZENÍ VLÁDY

ze dne 11. ledna 2010

o oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí

Vláda nařizuje podle § 90 odst. 1 zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění zákona č. 189/2008 Sb.:

§ 1

(1) Obory specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí (dále jen „specialista“) jsou stanoveny v příloze č. 1 k tomuto nařízení.

(2) Převedení specializací podle dřívějších právních předpisů na obory specializačního vzdělávání uvedené v příloze č. 1 k tomuto nařízení a označení odbornosti specialistů je uvedeno v příloze č. 2 k tomuto nařízení.

§ 2

Převedením specializované způsobilosti podle přílohy č. 2 k tomuto nařízení není dotčena specializovaná způsobilost získaná podle dřívějších právních předpisů.

Tato skutečnost se prokazuje příslušným dokladem osvědčujícím získání specializované způsobilosti podle dřívějších právních předpisů.

§ 3

Zdravotníci pracovníci zařazení ke dni nabytí účinnosti tohoto nařízení do specializačního vzdělávání podle dřívějších právních předpisů jej dokončí podle dřívějších právních předpisů.

§ 4

Nařízení vlády č. 463/2004 Sb., kterým se stanoví obory specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí, se zrušuje.

§ 5

Toto nařízení nabývá účinnosti patnáctým dnem ode dne jeho vyhlášení.

(<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>)

10 Kvalitativní část práce

10.1 Cíle šetření

Cílem mojí práce bylo zmapovat individuality studia v různých vzdělávacích centrech a zjistit jaké klady a zápory studium přineslo do pracovního a soukromého života dotazovaných. Výzkum probíhal kvalitativní formou pomocí strukturovaného rozhovoru, vedeného podle předem vypracovaných otázek v dotazníku.

Snahou bylo obsáhnout co největší časový horizont dotazovaných a co nejvíce časových období.

10.2 Organizace šetření

Vzdělávání instrumentárek prošlo několika hlavními časovými úseky, z nichž má každý své charakteristické znaky. Na toto téma nebyla zatím zpracována žádná práce, která by se zabývala průběhem specializačního vzdělávání instrumentárek od počátků až po současnost. Bylo obtížné sehnat jednotlivé materiály z 50. a 60. let 20. století a bohužel se nepodařilo dohledat instrumentářky studující v tomto období. Proto empirická část mého výzkumu začíná až 70. lety 20. století. Ze 70. let rozhovor poskytly tři sestry, studující ve dvou specializačních centrech. Za 80. léta a přelomové roky mám informace od dvou sester, které studovaly ve stejném výukovém středisku a z let 1991 – 2006 mi rozhovor poskytly tři sestry studující ve dvou specializačních centrech. Co se pak týká nového modulového systému vzdělávání, podařilo se sehnat jednu sestru, která ukončila studium v roce 2012.

11 Rozhovory podle dotazníků, řazené chronologicky

Rozhovory s instrumentářkami jsem prováděla jednak přímo v jejich pracovním prostředí po skončení pracovní doby, a jednak při setkání v soukromí. Dotazované odpovídaly velmi ochotně. Během rozhovoru jsem položila otázky z dotazníku, na které mi odpověděly, a které jsem do dotazníku doplnila přesně podle jejich odpovědí. Vyplněné dotazníky uvádím v příloze č. 2.

Z rozhovorů se sestrami studujícími v 70. letech jsem se dozvěděla, že studovaly jednak formou dálkovou při zaměstnání a dále individuální formou. Individuální forma studia byla podle mého názoru složitější, protože instrumentářka měla k dispozici jen tématické okruhy ke vzdělávání. Oproti tomu sestry studující dálkovou formou, které prošly týdenními kurzy přednášek, měly lepší znalosti k požadovaným prioritám. Dále zde byla i odlišnost v obsahu přednášek ze dvou výukových středisek, kdy jedno mělo obsahy jednotlivých přednášek rozdělené a druhé mělo sloučené obsahy do jedné přednášky (např. hygiena a bakteriologie).

Sestry studující v 80. letech a na přelomu let 1989 – 1990 studovaly ve stejném vzdělávacím středisku a nebyl tak mezi nimi rozdíl ve způsobu přednášek a zkoušek. Navíc oběma zasáhlo studium obdobným způsobem do soukromého života.

Porevoluční studium bylo charakterizováno obsahovými změnami probíraných témat. Mezi třemi dotazovanými byl rozdíl ve výukovém středisku a v soukromém životě. U těchto instrumentářek je již vidět snaha o co největší profesionální růst pomocí dalšího vzdělávání certifikovanými kurzy a vysokoškolským studiem.

Poslední dotazovaná studovala již modulový systém specializačního studia, který se úplně liší od předchozího vzdělávání. Tato setra již nemá univerzální atestaci pro všechny chirurgické obory, ale je perioperační sestrou specialistkou v oboru traumatologie.

12 Vyhodnocení dotazníků

Podle zjištění z dotazníků, bylo studium vnímáno každou z dotazovaných individuálně, ale většinou pozitivně. Při porovnání odlišností studia z pohledu dotazovaných v jednotlivých centrech vzdělávání, jsem zjistila jen nepatrné rozdíly ve způsobu vedení přednášek.

Dále je vidět i ze vzorku dotazovaných, jak se vyvíjí snaha o další vzdělávání v oboru, spolu s tím, jak jsou sestry ve specializačním studiu vedeny. Zatímco v letech před rokem 1990 se instrumentářky zúčastňovaly dalšího sebevzdělávání jen v malé míře, protože před rokem 1990 měly jen málo možností dalšího sebevzdělávání, po roce 1990 je vidět nárůst ve sebevzdělávání díky novým příležitostem. Jedná se o zájem absolvovat certifikované kurzy a zároveň i o snahu zapojit se do aktivní formy v podobě přednášek na těchto kurzech, tak i o častou účast na přednáškách, o kterých dotazované pouze mluvily, ale pro větší počet a podle jejich mínění menší význam než certifikované kurzy a další vzdělání je neuváděly do dotazníků. Také je vidět snaha o další vysokoškolské studium v oboru ošetřovatelství.

Během rozhovorů se sestrami jsem se dozvěděla i o některých negativních stránkách jejich vlastního studia. Například počátkem devadesátých let nebyl zcela jasný rozvrh na jednotlivé týdenní kurzy a sestry musely čekat na pozvánku, kde byl upřesněn termín soustředění. Dále to byla třeba nutnost „upsat se“ zaměstnavateli na dobu pěti let po ukončení studia, pokud se studiem zaměstnavatel souhlasil, což je ze strany zaměstnavatele pochopitelné. Mluvily také o zhoršení vztahů na pracovišti po dobu jejich studia, převážně z důvodu uvolňování na kurzy a stáže, tento problém vymizel po ukončení studia a získání specializace. Nesetkala jsem se ani s neochotou ohledně otázky „Jak zasáhlo specializační vzdělávání váš osobní život“, většina odpověděla, že příliš nezasáhlo anebo jim poskytl pomoc jejich nejbližší, kromě jedné dotazované, které se rozpadlo manželství, ale která mi sdělila, že by se manželství rozpadlo stejně, jen možná o něco později.

Diskuze

Jako instrumentářka pracuji od roku 1991 a absolvovala jsem specializační studium. Vím, jak je práce na operačním sále obtížná a jak je důležité neustálé vzdělávání se v oboru, aby instrumentářka držela krok se všemi novými metodami a postupy v chirurgických oborech. Se zájmem o práci na operačním sále, a o vývoj této specifické profese sester, jsem se dostala i k tématu vývoje vzdělávání instrumentářek. Ze vzpomínek starších kolegyně z počátků i během mé praxe jsem se dozvěděla některé zajímavé detaily jejich studia. Při hledání materiálů k napsání této práce jsem nenalezla žádnou jinou práci na stejné téma a hledání podkladů bylo o to složitější. Vycházela jsem většinou ze vzpomínek a rozhovorů se sestrami, které byly velice ochotné spolupracovat. Nejhůře se mi sháněly informace z 50. a 60. let 20. století, kdy oficiální informace o instrumentářkách jsou z důvodu ochrany osobních údajů nedostupné a instrumentářky, které v tomto období studovaly se těžko kontaktují nebo je problematické uskutečnit rozhovor. Zaměřila jsem se tedy na dostupnější zdroje informací. Moje snaha byla uskutečnit rozhovor s instrumentářkami studujícími v období vymezeným vydáváním jednotlivých vyhlášek o specializačním studiu. Vydané vyhlášky a zákony o specializačním studiu uvádím ve své práci, řazené chronologicky za sebou podle roku vydání. Ke každé vyhlášce uvádím způsob výuky, obsahovou náplň studia, podmínky pro přijetí ke studiu, délku studia a způsob zakončení studia. Zaměřila jsem se i na rozdíly mezi jednotlivými výukovými středisky a zjistila, že tyto rozdíly byly jen nepatrné v obsahovém uspořádání výuky a na kvalitu studia neměly žádný vliv.

Jedním z cílů práce bylo i srovnání obecné literatury vydané ke studiu. Po dlouhá léta byla k dispozici jen jediná kniha od prof. Niederleho, zaměřená na všeobecnou problematiku práce sester na operačním sále i na operační postupy, a která byla několikrát upravena a doplněna podle vývoje v medicíně. Později se k této knize připojily i učební texty od prof. Linharta a kniha vydaná prof. Dudou, navazující na knihy prof. Niederleho s, v době vydání, nejnovějšími poznatky pro práci sester na operačním sále a novými operačními postupy. Úplně nejnovější knihou pro perioperační sestry je kniha od bc. Jedličkové a kol. Tyto knihy tvoří základní pilíř pro zaučení nově nastupujících sester na operační sál, zasvěcují do problematiky chodu a zásad práce na operačním sále. Zároveň jsou nedílnou

součástí právě pro specializační vzdělávání sester. V práci sice zmiňuji i další literaturu, ta se ovšem zabývá specifickými obory, proto jí ve své práci podrobněji nerozvádím.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zmapování vývoje vzdělávání instrumentářek/perioperačních sester v České republice pomocí kvalitativního výzkumu prováděného zpracováním příslušných zákonů, vyhlášek a věstníků. Informace byly rozšířeny strukturovaným rozhovorem. Zároveň jsme hledali odpovědi na tyto dílčí cíle:

Zjistit

- jak velkými změnami specializační studium od svých počátků prošlo,
- zda rozdíly v obsahové formě mezi jednotlivými výukovými středisky měly vliv na kvalitu vzdělávání,
- jestli bylo specializační studium pro instrumentářky přínosem,
- zda při a po studiu převažovala u sester pozitiva nebo negativa studia v práci a soukromém životě,
- zda se zmapovaná literatura ke studiu vyvíjela spolu s vývojem v medicíně.

Domníváme se, že se nám podařilo najít odpovědi na všech pět sledovaných oblastí.

Můžeme konstatovat, že:

- specializační studium prošlo od svých počátků až do současnosti zásadními obsahovými a organizačními změnami, které vzdělání zkvalitnily a srovnaly na evropskou úroveň, tím poskytly sestrám kvalitní seberealizaci a možnost uplatnění ve světě.
- rozdíly v obsahové formě mezi jednotlivými výukovými středisky neměly žádný vliv na kvalitu vzdělávání.
- specializační studium bylo a je pro instrumentářky velkým profesním přínosem.

- během studia i po studiu u sester převažovala pozitiva ze studia nad negativy v práci a zároveň negativa nad pozitivy v soukromém životě.
- zmapovaná literatura prošla změnami jak v rámci vývoje medicíny, tak i v rozsahu počtu nově vydávaných publikací pro studium.

Předložená práce podává přehled o vývoji a obsahu specializačního vzdělávání instrumentářek, a je určený pro všechny sestry, které se o tuto problematiku zajímají.

Seznam použité literatury

- I. DUDA, M. a spol. *Práce sestry na operačním sále*. Praha: Grada, 2000.
ISBN 80-7169-642-0
- II. GROHAR-MURAY, M. E., DICROCE, H. R. *Zásady vedení a řízení v oblasti ošetrovatelské péče*. Praha: Grada Publishing , 2003. ISBN 80-247-0267-3
- III. HAHN, I. *Operationen und Instrumente*. München, Berlin, Sien, Urban Schwarzenberg, 1973
- IV. JEDLIČKOVÁ, J. *Ošetrovatelská perioperační péče*. Brno: NCO NZO, 2012.
ISBN 978-80-7013-543-3
- V. LINHART, O. a kolektiv. *Instrumentování na operačním sále I*. Brno: IPVPZ, 1987.
- VI. LINHART, O. a kolektiv. *Instrumentování na operačním sále II*. Brno: IPVPZ, 1987.
- VII. NIEDERLE, B. *Práce sestry na operačním sále*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, n. p., 1955
- VIII. NIEDERLE, B. *Práce sestry na operačním sále*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, n. p., 1956
- IX. NIEDERLE, B. *Práce sestry na operačním sále*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, n. p. , 1964
- X. NIEDERLE, B. *Práce sestry na operačním sále*. Praha: Avicenum, 1986
- XI. PLEVOVÁ , I., SLOWIK, R. *Vybrané kapitoly z historie ošetrovatelství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008, ISBN 978-80-7368-506-5

XII. STAŇKOVÁ, M. *Galerie historický osobností*. Brno: IDVPZ, 2001b,
ISBN 80-70-13-329-5

XIII. ŽIÁKOVÁ, K. *Ošetrovateľská teória a vedecký výskum*, Martin: Osveta, 2009,
ISBN 978-80-8063-304-2

<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

<http://www.instrumentarky.eu/>

<http://www.eorna.eu/>

<http://www.mzcr.cz/>

www.lekarske.slovniky.cz/lexikon

KLOZÍKOVÁ, H. *Společné základní učební osnovy pro sestry v perioperační péči*.
Sestra 12/2004. str. 25. ISSN 1210-0404

LÖBLOVÁ, J., CHOUROVÁ, L. *Vzdělávání v oboru sestra pro perioperační péči*.
Sestra 12/2004. str. 23 – 24. ISSN 1210-0404

ERTLOVÁ, F. *Specializační vzdělávání*. Florenc 7 – 8/2006. str. 15 – 17.
ISSN 1801-464X

Kolektiv autorů: *Instrumentování na operačním sále*. Brno: IDVPZ, 1991 a 2001.

Úřední list ze dne 31. ledna 1953 vydaný ministerstvem zdravotnictví, částka 15,
strana 156

Věstník MZ ČR, 2011

Vyhláška č. 40/1953- §8

Vyhláška č. 44/1966 - §41

Vyhláška č.72/1971 Sb. § 39

Vyhláška č. 77/1981 Sb. § 30

Zákon č. 96/2004 Sb.

Vyhláška č. 189/2009 Sb.

Zákon č. 31/2010 Sb.

Vysvětlivky

Asepsy – soubor preventivních opatření a postupů zabráňujících styku s mikroorganismy

Antisepsy – zneškodnění mikroorganismů na živých tkáních, pokožce, ranách a sliznicích

Miniinvazivní chirurgie a robotická miniinvazivní chirurgie - minimalizace invazivity chirurgických postupů, tak, že při některých postupech se chirurg již přímo nedotýká tkání, které operuje nebo je přímo nevidí. Operace s využitím počítačem řízeného robotického systému, nevyžaduje přímý kontakt operátora s pacientem, výrazně zvyšuje přesnost chirurgického výkonu.

Instrumentářka – sestra pracující na operačním sále

Perioperační sestra – nový název pro instrumentářku, kolemoperační sestra

Hygiena – soubor opatření k zabránění vzniku a šíření nákaz v zařízení

Nozokomiální nákaza – nákaza vzniklá ve zdravotnickém zařízení

Sterilizace – proces vedoucí k usmrcení všech mikroorganismů schopných rozmnožování a inaktivaci virů a prionů

Kautery – přístroje na stavění krvácení

Diferencovaná péče – rozlišenost podle stavu pacienta

Použité zkratky

PSS – Pomaturitní specializační studium

EORNA - Evropská asociace sálových sester (European Operating Room Nurses Association)

ORL – Oddělení ušní, nosní, krční

KPR – Kardio - pulmonální resuscitace

EU – Evropská unie

MZ – Ministerstvo zdravotnictví

OS – Operační sál

INOPS – Instrumentování na operačním sále

COS – Centrální operační sály

OM – Odborný modul

KÚNZ – Krajský ústav národního zdraví

Přílohy

Příloha č. 1: Otázky k dotazníku

Příloha č. 2: Vypracované dotazníky

Příloha č. 3: Přihláška ke studiu z roku 1976

Příloha č. 4: Studijní průkaz z roku 1992

Příloha č. 5: Vysvědčení o specializaci

Příloha č. 6: Certifikát

Příloha č. 1:

Dotazník

- 1) Ve kterém roce jste atestovala?
- 2) Kde probíhala výuka?
 - a) Praha
 - b) Brno
 - c) Ústí nad Labem
- 3) Jakým způsobem výuka probíhala?
 - a) týdenní kurzy
 - b) moduly
 - c) stáže
- 4) Z čeho se skládaly zkoušky
 - a) obecná část provozu operačních sálů, zkouška zaměřená politicky, postupy operací, závěrečná zkouška teoretická a praktická
 - b) obecná část provozu operačních sálů, postupy operací z jednotlivých oper. oborů, závěrečná zkouška teoretická a praktická
 - c) zkoušky z jednotlivých modulů, praktická zkouška
- 5) Jaké další vzdělávání v oboru jste absolvovala (např. certifikované kurzy apod.)
- 6) Co bylo obsaženo ve výuce za přednášky
- 7) Jak zasáhlo specializační vzdělávání váš osobní život
- 8) Pomohla vám nějakým způsobem atestace ve vaší práci
- 9) Pozorovala jste na sobě změnu v přístupu k práci po ukončení studia

Příloha č. 2:

Vypracované dotazníky:

Dotazník I.

1) Ve kterém roce jste atestovala?

1972

2) Kde probíhala výuka?

a) Praha

b) Brno

c) Ústí nad Labem

3) Jakým způsobem výuka probíhala?

a) týdenní kurzy

b) moduly

c) stáže

Individuální studium pod odborným dohledem primáře oddělení, v Brně se konala pouze závěrečná zkouška.

4) Z čeho se skládaly zkoušky

a) obecná část provozu operačních sálů, zkouška zaměřená politicky, postupy operací, závěrečná zkouška teoretická a praktická + zkouška z volitelného jazyka

b) obecná část provozu operačních sálů, postupy operací z jednotlivých oper. oborů, závěrečná zkouška teoretická a praktická

c) zkoušky z jednotlivých modulů, praktická zkouška

5) Jaké další vzdělávání v oboru jste absolvovala (např. certifikované kurzy apod.)

Inovační kurz

6) Co bylo obsaženo ve výuce za přednášky

Byly mi zaslány tématické okruhy ke studiu z provozu operačního sálu a operačních postupů

7) Jak zasáhlo specializační vzdělávání váš osobní život

Pouze časovým omezením, studovala jsem za svobodna.

8) Pomohla vám nějakým způsobem atestace ve vaší práci

Prohloubení znalostí.

9) Pozorovala jste na sobě změnu v přístupu k práci po ukončení studia

Zodpovědnější přístup k práci.

Dotazník II.

1) Ve kterém roce jste atestovala?

1978

2) Kde probíhala výuka?

a) Praha

b) Brno

c) Ústí nad Labem

3) Jakým způsobem výuka probíhala?

a) týdenní kurzy

b) moduly

c) stáže

4) Z čeho se skládaly zkoušky

a) obecná část provozu operačních sálů, zkouška zaměřená politicky, postupy operací, závěrečná zkouška teoretická a praktická

b) obecná část provozu operačních sálů, postupy operací z jednotlivých oper. oborů, závěrečná zkouška teoretická a praktická

c) zkoušky z jednotlivých modulů, praktická zkouška

5) Jaké další vzdělávání v oboru jste absolvovala (např. certifikované kurzy apod.)

AO kurz Synthes pro sestry operačních sálů traumatologie a ortopedie

6) Co bylo obsaženo ve výuce za přednášky

Provoz operačních sálů, dezinfekce a sterilizace, hygienicko-epidemiologický režim, operační postupy v jednotlivých chirurgických oborech (ORL, oční atd.), politická část Marxismus-Leninismus, základy anestezie

7) Jak zasáhlo specializační vzdělávání váš osobní život

Příliš nezasáhlo, bylo to náročné období, které částečně omezovalo volný čas pro rodinu, velkou pomocí byla maminka a manžel

8) Pomohla vám nějakým způsobem atestace ve vaší práci

Rozšířila obzory o ostatních chirurgických oborech

9) Pozorovala jste na sobě změnu v přístupu k práci po ukončení studia

Nijak výrazně

Dotazník III.

1) Ve kterém roce jste atestovala?

1978

2) Kde probíhala výuka?

a) Praha

b) Brno

c) Ústí nad Labem

3) Jakým způsobem výuka probíhala?

a) týdenní kurzy

b) moduly

c) stáže

4) Z čeho se skládaly zkoušky

a) obecná část provozu operačních sálů, zkouška zaměřená politicky, postupy operací, závěrečná zkouška teoretická a praktická

b) obecná část provozu operačních sálů, postupy operací z jednotlivých oper. oborů, závěrečná zkouška teoretická a praktická

c) zkoušky z jednotlivých modulů, praktická zkouška

5) Jaké další vzdělávání v oboru jste absolvovala (např. certifikované kurzy apod.)

Žádné

6) Co bylo obsaženo ve výuce za přednášky

Provoz operačních sálů, psychologie, sterilizace a dezinfekce, bakteriologie, hygiena, postupy operací.

7) Jak zasáhlo specializační vzdělávání váš osobní život

Výrazně nezasáhlo, pomáhal mi manžel.

8) Pomohla vám nějakým způsobem atestace ve vaší práci

Změna ve finančním ohodnocení.

9) Pozorovala jste na sobě změnu v přístupu k práci po ukončení studia

Lepší zaměření ve všech operačních oborech

Dotazník IV.

1) Ve kterém roce jste atestovala?

1986

2) Kde probíhala výuka?

a) Praha

b) Brno

c) Ústí nad Labem

3) Jakým způsobem výuka probíhala?

a) týdenní kurzy

b) moduly

c) stáže

4) Z čeho se skládaly zkoušky

a) obecná část provozu operačních sálů, zkouška zaměřená politicky, postupy operací, závěrečná zkouška teoretická a praktická

b) obecná část provozu operačních sálů, postupy operací z jednotlivých oper. oborů, závěrečná zkouška teoretická a praktická

c) zkoušky z jednotlivých modulů, praktická zkouška

5) Jaké další vzdělávání v oboru jste absolvovala (např. certifikované kurzy apod.)

Žádné

6) Co bylo obsaženo ve výuce za přednášky

Provoz operačních sálů, psychologie, sterilizace a dezinfekce, bakteriologie, hygiena, postupy operací, marxismus-leninismus.

7) Jak zasáhlo specializační vzdělávání váš osobní život

V průběhu studia málo času na děti (1. a 2. třída)

8) Pomohla vám nějakým způsobem atestace ve vaší práci

Větší přehled o operacích a práci na sále. Po letech jsem zjistila, že dobrou instrumentářkou nedělá to, že má specializační studium.

9) Pozorovala jste na sobě změnu v přístupu k práci po ukončení studia

Ne

Dotazník V.

1) Ve kterém roce jste atestovala?

1990

2) Kde probíhala výuka?

a) Praha

b) Brno

c) Ústí nad Labem

3) Jakým způsobem výuka probíhala?

a) týdenní kurzy

b) moduly

c) stáže

4) Z čeho se skládaly zkoušky

a) obecná část provozu operačních sálů, zkouška zaměřená politicky, postupy operací, závěrečná zkouška teoretická a praktická

b) obecná část provozu operačních sálů, postupy operací z jednotlivých oper. oborů, závěrečná zkouška teoretická a praktická

c) zkoušky z jednotlivých modulů, praktická zkouška

5) Jaké další vzdělávání v oboru jste absolvovala (např. certifikované kurzy apod.)

Přesně si nepamatuji, pravidelně jezdím na chirurgická sympozia a traumatologické dny

6) Co bylo obsaženo ve výuce za přednášky

anatomie, postupy operací, provoz op. sálů, hygiena, dezinfekce a sterilizace, šicí materiály, základy anestezie, politika – týden po zkoušce byla zrušena

7) Jak zasáhlo specializační vzdělávání váš osobní život

Ovlivnilo to chod domácnosti a péči o dítě, učila jsem se hlavně v noci, bylo málo času a větší únava.

8) Pomohla vám nějakým způsobem atestace ve vaší práci

Pracovala jsem na velkých sálech, moc ne.

9) Pozorovala jste na sobě změnu v přístupu k práci po ukončení studia

Příliš ne.

Dotazník VI.

1) Ve kterém roce jste atestovala?

1992

2) Kde probíhala výuka?

a) Praha

b) Brno

c) Ústí nad Labem

3) Jakým způsobem výuka probíhala?

a) týdenní kurzy

b) moduly

c) stáže

4) Z čeho se skládaly zkoušky

a) obecná část provozu operačních sálů, zkouška zaměřená politicky, postupy operací, závěrečná zkouška teoretická a praktická

b) obecná část provozu operačních sálů, postupy operací z jednotlivých oper. oborů, závěrečná zkouška teoretická a praktická

c) zkoušky z jednotlivých modulů, praktická zkouška

5) Jaké další vzdělávání v oboru jste absolvovala (např. certifikované kurzy apod.)

Certifikovaný kurz hřebování, bakalářské a magisterské studium v oboru ošetřovatelství a managementu ošetřovatelství

6) Co bylo obsaženo ve výuce za přednášky

anatomie, postupy operací, provoz op. sálů, hygiena, dezinfekce a sterilizace, šicí materiály, základy anestezie

7) Jak zasáhlo specializační vzdělávání váš osobní život

Nezasáhlo, byla jsem svobodná. Studium jsem brala jako příjemný výlet do Brna.

8) Pomohla vám nějakým způsobem atestace ve vaší práci

Obecný přehled o práci.

9) Pozorovala jste na sobě změnu v přístupu k práci po ukončení studia

Zlepšení v přístupu a širší rozhledy, pracovala jsem v úzkém oboru gynekologie

Dotazník VII.

1) Ve kterém roce jste atestovala?

1998

2) Kde probíhala výuka?

a) Praha

b) Brno

c) Ústí nad Labem

3) Jakým způsobem výuka probíhala?

a) týdenní kurzy

b) moduly

c) stáže

4) Z čeho se skládaly zkoušky

a) obecná část provozu operačních sálů, zkouška zaměřená politicky, postupy operací, závěrečná zkouška teoretická a praktická

b) obecná část provozu operačních sálů, postupy operací z jednotlivých oper. oborů, závěrečná zkouška teoretická a praktická

c) zkoušky z jednotlivých modulů, praktická zkouška

5) Jaké další vzdělávání v oboru jste absolvovala (např. certifikované kurzy apod.)

AO kurz Synthes pro sestry operačních sálů traumatologie a ortopedie, certifikované kurzy z hrudní chirurgie + zpracování přednášky jako spoluautor na téma Staplery v hrudní chirurgii

6) Co bylo obsaženo ve výuce za přednášky

Provoz operačních sálů, dezinfekce+sterilizace, hygiena, základy anestezie, operační postupy v jednotlivých chirurgických oborech, odborné stáže

7) Jak zasáhlo specializační vzdělávání váš osobní život

Méně času na dítě, rodinu a domácnost

8) Pomohla vám nějakým způsobem atestace ve vaší práci

Rozšířila mi obzory v ostatních oborech, bylo snadnější obíhat a instrumentovat i pro jiné operační obory, změna v pracovní náplni a zařazení

9) Pozorovala jste na sobě změnu v přístupu k práci po ukončení studia

Ano, snadnější orientace v problematice provozu operačních sálů

Dotazník VIII.

1) Ve kterém roce jste atestovala?

2007

2) Kde probíhala výuka?

a) Praha

b) Brno

c) Ústí nad Labem

3) Jakým způsobem výuka probíhala?

a) týdenní kurzy

b) moduly

c) stáže

4) Z čeho se skládaly zkoušky

a) obecná část provozu operačních sálů, zkouška zaměřená politicky, postupy operací, závěrečná zkouška teoretická a praktická

b) obecná část provozu operačních sálů, postupy operací z jednotlivých oper. oborů, závěrečná zkouška teoretická a praktická

c) zkoušky z jednotlivých modulů, praktická zkouška

5) Jaké další vzdělávání v oboru jste absolvovala (např. certifikované kurzy apod.)

AO kurz Synthes pro sestry operačních sálů traumatologie a ortopedie

6) Co bylo obsaženo ve výuce za přednášky

Základy ošetřovatelství, ošetřovatelský plán, hygiena + epidemiologie, sterilizace, základy anestezie, operační postupy, perioperační péče a provoz sálů

7) Jak zasáhlo specializační vzdělávání váš osobní život

Rozvedla jsem se

8) Pomohla vám nějakým způsobem atestace ve vaší práci

Platový postup

9) Pozorovala jste na sobě změnu v přístupu k práci po ukončení studia

Rozšíření obzorů

Dotazník IX.

1) Ve kterém roce jste atestovala?

2012

2) Kde probíhala výuka?

a) Praha – Ústřední vojenská nemocnice a Thomayerova nemocnice

b) Brno

c) Ústí nad Labem

3) Jakým způsobem výuka probíhala?

a) týdenní kurzy

b) moduly

c) stáže

4) Z čeho se skládaly zkoušky

a) obecná část provozu operačních sálů, zkouška zaměřená politicky, postupy operací, závěrečná zkouška teoretická a praktická

b) obecná část provozu operačních sálů, postupy operací z jednotlivých oper. oborů, závěrečná zkouška teoretická a praktická

c) zkoušky z jednotlivých modulů, praktická zkouška

5) Jaké další vzdělávání v oboru jste absolvovala (např. certifikované kurzy apod.)

AO kurz Synthes pro sestry operačních sálů traumatologie a ortopedie, certifikované kurzy z hrudní chirurgie, Ošetřování operačních ran, syndrom vyhoření, Novákovy traumatologické dny

6) Co bylo obsaženo ve výuce za přednášky

Podle modulů, v základním společném pro instrumentářky a anesteziologické sestry provoz OS, hygiena a základy anestezie. Pak byl modul chirurgický a modul traumatologický.

7) Jak zasáhlo specializační vzdělávání váš osobní život

Do osobního života mi nezasáhlo, jen zabralo čas.

8) Pomohla vám nějakým způsobem atestace ve vaší práci

Lepší pocit, více vzdělanější

9) Pozorovala jste na sobě změnu v přístupu k práci po ukončení studia

Ne

Příloha č. 3

Ústav pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně
656 02 Brno, Vinařská 6, telefon 33 80 41 - 49

Pište překlánem natičano stralem
(originál + 1 kopie)

PRIHLÁŠKA
k pomaturitnímu specializačnímu studiu SZP

INDEX číslo

v úseku práce instrumentování na operačním sále

Formy studia: a) pod přímým vedením Ústavu DV SZP *)
b) externí (dříve individuální) *)

Osobní údaje

Jméno, příjmení, rodné jméno:

Datum narození: místo narození:

Státní příslušnost: národnost:

Bydliště: PSČ:

Pracoviště (přesná adresa, telef. číslo): Krajská nemocnice s poliklinikou Č.Budějovice,
ul. B.Němcové č. 44

Ve funkci (dle plat. vyhl.): zdravotní sestra

Zaměstnavatel: Krajská nemocnice s poliklinikou v Č.Budějovicích, B.Němcové č. 44.

Údaje o kvalifikaci

Způsobilost k výkonu povolání SZP v oboru zdravotní sestra získána r. 1956

Způsobilost k výkonu povolání SZP v oboru získána r.

V úseku práce: instrumentování pracuje od: 4.7.1958

Veškerá odborná praxe ve zdravotnictví po získání kvalifikace SZP:

Zařízení	Oddělení - ve funkci	od - do (rok a měsíc)
<u>OÚNZ Kroměříž</u>	<u>chirurgie-lůžková část</u>	<u>1956 - 1958</u>
<u>OÚNZ Kroměříž</u>	<u>chirurgie - operační sál</u>	<u>1958 - 1962</u>
<u>OÚNZ Kroměříž</u>	<u>ortopedická ambulance</u>	<u>1964 - 1972</u>
<u>KMSP Č.Budějovice</u>	<u>chirurgie - operační sál</u>	<u>1974 - dosud</u>

Pracovník má již specializaci v úseku práce č. osv.

Datum: Podpis uchazeče:

II.

Doporučení pracoviště

Datum: Podpis ředitele zdrav. zařízení: 1

V případě externí formy studia jméno a podpis vedoucího spec. přípravy:

*) nehodící se škrtněte

Příloha č. 4

INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ VE ZDRAVOTNICTVÍ

STUDIJNÍ PRŮKAZ

.....
jméno a příjmení rod. číslo

.....
rozená den, měsíc, rok narození

NsP České Budějovice gynekologie
.....
pracoviště, zařízení

Zařazen do pomaturitního specializačního studia

v oboru *Zdravotní sestra*

v úseku práce *Instrumentování na operačním stole*

dne *1. IX. 1992* Forma studia *DÁLKOVÁ*

Změna formy studia na

Změna úseku práce na

.....
podpis účastníka

.....
podpis zástupce Institutu

Příloha č. 5

ČESKÁ A SLOVENSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA

Institut
PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ STŘEDNÍCH ZDRAVOTNICKÝCH
PRACOVNÍKŮ V BRNĚ

Pomaturitní specializační studium v oboru dětská sestra
..... v úseku práce Instrumentování na operačním sále
Studium při zaměstnání
Číslo vysvědčení: /19. 90

VYSVĚDČENÍ

Jméno a příjmení:
Den, měsíc a rok narození
Rodiště:, okres: Jindřichův Hradec
Národnost: česká Státní občanství: ČSFR
Absolvent(ka) školy: Střední zdravotnická škola České Budějovice
v době od 12.1989 do 8.1.1990 se účastnil(a) pomaturit-
ního specializačního studia podle § 33 vyhlášky č. 77/1981 Sb., o zdravotnických pracovní-
cích a jiných odborných pracovnících ve zdravotnictví a byl(a) hodnocen(a):

Předměty:	Prospěch:
Vybrané kapitoly z marxismu . leninismu	dobrý
Psychologie	výborný
Rízení a ekonomika zdravotnictví	výborný
Organizace a provoz operačního sálu	výborný
Instrumentování a speciální práce na operačním sále	velmi dobrý
Chirurgické operační výkony a postupy	výborný

Průměrný prospěch: 1,5

Příloha č. 6

This is to certify that	
	
participated in the	
AO Course on Advances of Operative Fracture Management for Operating Room Personnel	
from	
2–4 April 2007 in Prague, Czech Republic	
The Organizers:	
	
Course Chairman	
	
Director ORP / Nurse Education AO Education	Director AO Education

CERTIFICATE